

บทที่ 4
ปรัชญาของแฮร์มาน ลอตซ์, ปรัชญาของโซเปนเฮาเออร์
และปรัชญาเจตนนิยมของนิตเช

เค้าโครงเรื่อง

1. ปรัชญาของแฮร์มาน ลอตซ์
 1. ทฤษฎีจักรกัลกับทฤษฎีวิัตถุประสงค์
 2. ความสัมพันธ์ระหว่างวิญญาณกับร่างกาย
 3. สกอลเทวนิยม
 4. ปรัชญาเจตนนิยมของโซเปนเฮาเออร์
 5. โลกแห่งปรากฏการณ์หรือโลกในฐานะเป็นมโนภาพ
 6. เจตจำนงเป็นความจริงอันดีมะ “โลกในฐานะเป็นเจตจำนง”
 7. ปรัชญาทฤษณะนิยม
 8. จริยศาสตร์ว่าด้วยความสงสาร และการปฏิเสธตนเอง
 9. ปรัชญาเจตนนิยมของนิตเช และทฤษณะทางปรัชญาของนิตเช
 10. วิจารณ์ปรัชญาเจตนนิยมของนิตเช
 11. หน้าที่ของเหตุผลและอุดมการณ์ของ
 12. อภิปรัชญาและญาณวิทยา
 13. วิจารณ์หลักคำสอนของนิตเช
 14. การตีค่าใหม่เป็นเรื่องผิดศีลธรรม
 15. หลักการทางชีววิทยาและลักษณะที่อ่อนแอทางสังคม
 16. ศีลธรรมสัมพันธ์ การปฏิเสธเสรีภาพและลัทธิชาตินิยม
 17. การขาดคุณภาพที่บริสุทธิ์ ความคิดที่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน และทฤษฎีอคติ
 18. เจตจำนงที่จะมีอำนาจไม่ได้ตอบสนองอุดมการณ์ทางศีลธรรม
 19. คุณค่าแห่งหลักคำสอนของนิตเช
 20. ลักษณะสำคัญแห่งคำสอนของนิตเช เรื่อง Superman และอำนาจคือ จุดหมายอันสูงสุด

21. ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีของนิตเชและคาร์วิน
22. ความดี ความชั่ว และทฤษฎี
23. วิจารณ์ ประชาธิปไตย สุชนิยมและลัทธิโรแมนติค
24. นิตเช โจมตีศาสนาคริสต์ ศิลธรรมของนาย ศิลธรรมของทาส และ ความสัมพันธ์ของศิลปะธรรม
25. คุณค่า หรือค่านิยมควรได้รับการตีค่าใหม่

สาระสำคัญ

1. แฮร์มาน ลอตซ์ ได้พยายามประนีประนอมลัทธิเอกนิยมกับพหุนิยม ทฤษฎีจักรกลนิยมกับทฤษฎีวัตถุประสงค์ สัจนิยมกับจิตนิยม สกเลทอนิยมกับเทวนิยมเข้าด้วยกันเขาก็เรียกปรัชญาของเขาว่า “จิตนิยมเชิงวัตถุประสงค์” (Teleological Idealism) โดยมีความเชื่อว่า ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปหรือเคลื่อนไหวไปแบบมีเครื่องจักรบังคับ แต่เครื่องจักรไม่สามารถบังคับคนให้ทำงานได้ ส่วนคนสามารถควบคุมเครื่องจักรให้ทำงานตามวัตถุประสงค์ได้ ร่างกายกับวิญญาณมีความสัมพันธ์กันในฐานะที่วิญญาณตั้งอยู่ในสมองทำหน้าที่ควบคุมร่างกายทราบเท่าที่ร่างกายยังมีชีวิตอยู่

2. ปรัชญาของโซเปนเฮาเออร์ มีลักษณะเป็นปรัชญาทุทศนิยม คือปรัชญาที่มองโลกและชีวิตในแง่ร้าย โดยเห็นว่าโลกและชีวิตที่เป็นอยู่ในสภาพปัจจุบันไม่ดี และไม่มีทางที่ดีกว่านี้อีก ชีวิตเต็มไปด้วยความทุกข์และความผิดหวัง ซึ่งเขาได้เปรียบเทียบชีวิตไว้ว่า “ชีวิตเปรียบเหมือนลูกตุ้มนาฬิกาที่แกว่งไปแกว่งมาระหว่างความสุขและความทุกข์”

3. โซเปนเฮาเออร์ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “โลกในฐานะเป็นเจตจำนงและมีโนภาพ” โดยถือว่า โลกเกิดขึ้นจากภาพสะท้อนของเจตจำนง อันได้แก่ เจตจำนงในธรรมชาติ ธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีเจตจำนงทั้งสิ้น มนุษย์เราก็เกิดขึ้นมาจากเจตจำนงเหมือนกันเพราะเจตจำนงเป็นป่อเกิดของสรรพสิ่ง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าเจตจำนงเป็นนายสติปัญญาเป็นผู้รับใช้ (will is the master, intellect is the servant)

นอกจากนี้เจตจำนงยังทำหน้าที่ควบคุมการรับรู้ ความจำ จินตนาการ การตัดสินใจ และการคิดหาเหตุผล แม้ว่าร่างกายจะแตกสลายไปแล้ว แต่เจตจำนงยังคงอยู่เป็นนิรันดร ดังนั้น เจตจำนงจึงเป็นอมตะ (Will is immortal) เปรียบเทียบเหมือนทศณะของพุทธศาสนาที่ว่า คนตายแล้วยังมีกิเลสตัณหาอยู่ ความดี ความชั่ว ยังปรากฏให้คนรุ่นหลังได้เห็นเป็นตัวอย่าง เจตจำนงของโซเปนเฮาเออร์ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความอยากของมนุษย์นั่นเอง

4. โลกในฐานะที่เป็นมโนภาพและเจตจำนง (The World as Ideas and Will) โชเปนเฮาเออร์ มองโลกในฐานะที่เป็นมโนภาพของตัวเอง หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ “การกระทำทุกอย่าง จะมีผลขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อมีผู้ทำ” และผู้ทำคือตัวเองหรืออาจเป็นคนอื่นก็ได้

ส่วนโลกในฐานะเป็นเจตจำนงนั้น โชเปนเฮาเออร์ได้แสดงทัศนะไว้ว่า วัตถุภายนอก เป็นการแสดงตัวของเจตจำนง และมีสิ่งอันเป็นหนึ่ง (The One) เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเอง นั่นคือ “เจตจำนง” ซึ่งมีอยู่อย่างอิสระจากความเป็นพหุภาพ

สรุปแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นร่างกาย วัตถุภายนอก และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ล้วนแล้วเกิดขึ้น เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงไปได้ เพราะอำนาจของเจตจำนงทั้งสิ้น

5. โชเปนเฮาเออร์ ได้แสดงทัศนะทางจริยศาสตร์ไว้ว่า “บาปคือความเห็นแก่ตัว จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตก็คือ การปฏิเสธเจตจำนงที่จะชีวิตอยู่ เพราะเมื่อเราปฏิเสธเช่นนั้น แล้วก็เท่ากับว่าเป็นการสละละทิ้งกิเลสตัณหา แต่วิธีการดับความทุกข์ในชีวิตของโชเปนเฮาเออร์ นั้นแตกต่างจากวิธีการของพระพุทธเจ้า วิธีการดับทุกข์ในชีวิต หรือละกิเลสตัณหาของ พระพุทธเจ้านั้นต้องฝึกรวมจิตใจให้สงบ สะอาด ผ่องใสจนกระทั่งจิตใจบริสุทธิ์ รู้ทุกข์ รู้สาเหตุแห่งความทุกข์ รู้กระบวนการดับทุกข์ และรู้วิธีการดับความทุกข์กิเลสตัณหา จึงจะหมดไปจากจิตใจของมนุษย์ แต่วิธีการของโชเปนเฮาเออร์นั้น เป็นวิธีการปฏิเสธจิตใจ หรือเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่ ซึ่งถ้าคนมีความคิดเช่นนั้น จะเป็นคนที่มีความคับแค้นใจ ไม่สามารถ แก้ปัญหาชีวิตได้ นับว่าเป็นวิธีการที่ผิดไม่ควรปฏิบัติ

6. ปรัชญาเจตนานิยมของนิตเช เป็นปรัชญาที่ถือว่า ความจริงอันติมะ เจตจำนง มนุษย์เรามีเจตจำนง มี 2 อย่างคือ เจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่ (Will to live) และเจตจำนงที่จะมี อำนาจ (Will to Power) นับว่า เป็นธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องการมีชีวิตอยู่อย่าง มีความสุข และมีความหวัง นอกจากนี้แล้วยังต้องการอีกสิ่งหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ คือการมี อำนาจ

โดยคิดว่าเมื่อตนเองมีอำนาจแล้วทุกสิ่งที่คุณต้องการและปรารถนาจะติดตามมา เช่น ตำแหน่ง ฐานะ ทรัพย์สินเงินทอง บริวาร เกียรติยศ และศักดิ์ศรี ฯลฯ เมื่อมีอำนาจก็ อยากจะมีอำนาจมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป และอยากจะครองอำนาจอยู่นาน ๆ

7. ความแท้จริงอันติมะในทัศนะของนิตเช คือเจตจำนงที่มีอำนาจ ความรักใน อำนาจเป็นปีศาจที่คอยหลอกลอนมนุษย์ชาติอยู่เสมอ ลอร์ด แอกซัน นักปรัชญาชาว อังกฤษมีความเห็นขัดแย้งกับนิตเช “ผู้มีอำนาจก็จะเม้าอำนาจจนเหลือ” ซึ่งตรงกับคำสอน ของพระพุทธเจ้าที่ว่า “ยโส ลหุธา น มชฺชเชยฺย” แปลว่า “บุคคลได้ยศแล้วไม่พึงเมา” ทาง รัฐศาสตร์ก็สอนว่า “อำนาจเป็นกรรม” ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า “วโส อีสฺสุรียํโลก” แปลว่า “อำนาจเป็นใหญ่ในโลก”

8. ทศนะทางด้านอภิปรัชญา นีทเช ได้แบ่งโลกออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. โลกที่แท้จริง หรือโลกแห่งความคิด (The World of Ideas)
2. โลกแห่งความเปลี่ยนแปลง (Empirical World or the World of Change)

9. จุดมุ่งหมายของมนุษยชาติทั้งหมดตามทศนะของนีทเช คือการพัฒนาเชื้อชาติไปสู่ความเป็นอภิมนุษย์ (Superman) เพื่อจะได้สร้างค่านิยมใหม่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจ ทุกคนจะต้องสร้างคุณค่าอันดีงามให้กับสังคมมนุษย์ และคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของ Superman คือ มีอุดมการณ์ มีอำนาจ มีเหตุผล มีความกล้าหาญ มีการเสียสละ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีวิญญูณที่สูงส่ง มีความเพียรพยายามและมีนิสัยต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ฯลฯ

มนุษย์ในอุดมการณ์ของนีทเช คือ Superman ซึ่งทุกคนมีโอกาสที่จะเป็น Superman ได้

10. จริยศาสตร์ของนีทเช ในเรื่องความดีและความชั่วนั้น ถือว่า “สิ่งที่เกิดมาจากอำนาจเป็นความดี สิ่งที่เกิดมาจากความอ่อนแอเป็นความชั่ว”

ดังนั้น ความดีจึงหมายถึงความกล้าหาญ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ส่วนความชั่วหรือบาป หมายถึงความอ่อนแอ ความโง่ และความขี้ลาด

11. ศีลธรรมมี 2 ชนิดคือ ศีลธรรมของนาย อันได้แก่ศีลธรรมของพวกโรมัน และคุณสมบัติของศีลธรรมของนายคือ ความกล้าหาญ ความมีอำนาจ ความแข็งแรง และความกล้าได้กล้าเสีย ส่วนศีลธรรมของทาส มีพวกยิวเป็นตัวอย่าง และคุณสมบัติของศีลธรรมของทาส คือศีลธรรมของความมีประโยชน์โดยทั่วไป เพราะศีลธรรมของทาส มีฐานะที่ต่ำต้อยรวมอยู่ในความเสื่อมทรามของมนุษยชาติ ด้วยเหตุนี้ศีลธรรมของนายจึงควรมีบทบาทเข้ามา ร่วมกันรับผิดชอบศีลธรรมของทาสด้วยจึงจะทำให้ศีลธรรมทั้งสองดำเนินไปด้วยดี

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อได้ศึกษานานที่ 4 เรื่องปรัชญาของเฮอริแมน ลอคซ์ ปรัชญาของไอเซนสไตน์ และปรัชญาเจตนนิยมของไอเซนสไตน์ นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายทฤษฎีการกล่อกับทฤษฎีวิวัฒนาการ ความสัมพันธ์ระหว่างวิญญูณกับร่างกายในปรัชญาของเฮอริแมน ลอคซ์ ได้
2. วิเคราะห์ปรัชญาทฤษฎีเจตนนิยม และปรัชญาเจตนนิยมของไอเซนสไตน์ ได้
3. เปรียบเทียบวิธีแก้ปัญหาวิเคราะห์ระหว่างวิธีการทางปรัชญาของไอเซนสไตน์ กับวิธีการแก้ปัญหาชีวิตของพระพุทธรูปได้อย่างชัดเจน

4. อธิบายแนวความคิดของไซปเปอร์ฮอนเออร์เรื่อง "โลกในฐานะเป็นเจตจำนง และโลกในฐานะเป็นมโนภาพได้"
5. วิจารณ์ปรัชญาเจตนานิยมของนิตเชในเรื่องต่าง ๆ เช่น อุดมการณ์ของลัทธิชาตินิยม เสรีภาพ ศิลปกรรม การตีค่านิยมใหม่ ประชาธิปไตย สุภานิยม ฯลฯ
6. แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างทฤษฎีของนิตเชกับทฤษฎีของคาร์ลมันได้ชัดเจน
7. บอกคุณสมบัติพื้นฐานของ Superman ได้ครบ
8. อธิบายความแตกต่างระหว่างศีลธรรมของนายกับศีลธรรมของทาสได้
9. อธิบายความหมายและขอบเขตของเจตจำนงอันสูงสุดของมนุษย์คือ เจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่และเจตจำนงที่จะมีอำนาจ
10. สรุปแนวความคิดทางปรัชญาของนิตเชหรือรวมทั้งวิจารณ์ในแง่ดีและแง่เสีย

1. ปรัชญาของแฮร์มาน ลอตซ์ (Philosophy of Hermann Lotze 1817-1881)

แฮร์มาน ลอตซ์ ได้เสนอระบบปรัชญาที่รวมลัทธิโมนาดของไลบ์นิซกับ สกเลเทวนิยม (Pantheism) ของสปิโนซาเข้าด้วยกัน และพยายามประนีประนอมเอกนิยมกับพหุนิยม ทฤษฎีจักรกลกับทฤษฎีวัตถุประสงค์ สัจนิยมกับจิตนิยม สกเลเทวนิยมกับเทวนิยม เข้าด้วยกัน เขาเรียกปรัชญาของเขาว่า จิตนิยมเชิงวัตถุประสงค์ (Teleological Idealism)

1.1 ทฤษฎีจักรกลกับทฤษฎีวัตถุประสงค์

ลอตซ์ ถือว่า คนเรามีได้เป็นเพียงกระจกเงาสะท้อนข้อเท็จจริง จึงไม่อาจจะพอใจกับจริยศาสตร์ และศาสนาในเอกภพแบบจักรกล จริงอยู่โลกทางกายภาพตลอดถึงสิ่งมีชีวิต เราต้องอธิบายโดยกฎกลศาสตร์ และกฎเคมีตามหลักปรมาณูนิยมแบบจักรกล อินทรีย์สารเป็นสิ่งมีชีวิตมีพลัง จึงแตกต่างจากอนินทรีย์สารซึ่งไม่มีชีวิตไม่มีพลัง ความแตกต่างดังกล่าวนี้ทำให้เกิดปฏิกริยาทางกายที่จะกำหนดทิศทาง รูปแบบและวิวัฒนาการของแต่ละส่วน ร่างกายที่มีชีวิต เป็นเครื่องจักรอัตโนมัติในตัวเองเหนือกว่าเครื่องจักรใด ๆ ที่คนเราสร้างขึ้นความคิดเห็นดังกล่าวนี้ ดูเหมือนจะไม่คำนึงถึงความมุ่งหมายและอุดมคติของคนเลย แต่คำนึงถึงสมมติฐานของทฤษฎีจักรกลเท่านั้น เพราะทฤษฎีจักรกลถือว่า ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปหรือเคลื่อนไหวไปแบบมีเครื่องจักรบังคับ แต่เครื่องจักรไม่สามารถบังคับคนให้ทำงานได้ ส่วนคนสามารถควบคุมเครื่องจักรให้ทำงานตามวัตถุประสงค์ได้ นี่คือข้อแตกต่างระหว่างคนกับเครื่องจักร

โลกภายนอกเท่าที่ปรากฏต่อประสาทสัมผัส ไม่ใช่ภาพเหมือนของความแท้จริงอย่างที่สัจนิยมทั่วไปยึดถือแต่เป็นปฏิกริยาของจิตของเราต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก หรือจิตสร้างขึ้นในจิตเองโลกทางประสาทสัมผัสจึงเป็นผลของจิต เพทนาการ การรับรู้และกฎตรรกวิทยาที่เราใช้ตีความเพทนาการล้วนแล้วแต่เป็นการทำหน้าที่ของจิตทั้งสิ้น ถ้าเช่นนั้นอะไรเล่า? เป็นเนื้อแท้ของโลกภายนอกคำถามนี้ ตอบได้ด้วยการคิดหาเหตุผลเปรียบเทียบเท่านั้น และการคิดหาเหตุผลเช่นนั้นจะเป็นจิตนิยมทางอภิปรัชญา

โลกภายนอกที่แท้จริงหรือสิ่งในตัวเอง ต้องมีความสามารถที่จะกระทำหรือถูกกระทำต่อหรือต้องมีความเปลี่ยนแปลง แต่คงเป็นความเปลี่ยนแปลงอย่างเดิม

สิ่งในตัวเองเช่นนั้น เรารู้ได้อย่างฉับพลันในตัวเราเองเท่านั้น นั่นคือ สิ่งที่กำหนดตัวเอง ซึ่งเราเรียกว่า วิญญาณอันแบ่งแยกไม่ได้ แตกต่างจากร่างกาย ดังนั้น วิญญาณจึงมีอยู่จริง เราจะพบเอกภาพในความแตกต่าง ความคงที่ในความเปลี่ยนแปลงเฉพาะในวิญญาณเท่านั้นนั่นคือ ประสบการณ์ของเราไม่สูญหายไป แต่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ในฐานะเป็น

ส่วนหนึ่งของจิตเพราะฉะนั้นเอกภพที่แท้จริงจึงมีสภาพเป็นจิต การที่จิตสามารถรวบรวมปรากฏการณ์ต่าง ๆ เข้าเป็นหนึ่งได้นี้เองทำให้เราต้องยอมรับว่า เอกภพนี้เป็นผลสะท้อนออกมาจากจิต

ปรมาณูที่วิทยาศาสตร์พูดถึงเป็นสิ่งแท้จริงไม่เป็นวัตถุ แต่เป็นอย่างเดียวกับโมโนดของไลบ์นิซ หรือเป็นศูนย์กลางของพลังงานซึ่งเปรียบได้กับประสบการณ์ในชีวิตที่คงอยู่ในจิตของเรา อวกาศไม่ใช่สิ่งที่แท้จริงทางอภิปรัชญา เป็นเพียงอาการปรากฏของปรมาณูที่เคลื่อนที่แม้แต่สารก็ไม่ใช่มวลสารที่ตายแล้ว แต่เป็นสิ่งที่มีระบบดี เต็มไปด้วยพลังชีวิต

ความแท้จริงนั้น มีหลายระดับสสารเป็นความแท้จริงระดับต่ำสุด จิตเป็นความแท้จริงระดับสูงสุด แต่ระบบจิตนั้น มีอยู่ทั้งในคนและในสสารเท่า ๆ กัน

จิตนิยมของลอตซ์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยศาสตร์เขากล่าวว่า เอกภพทางจักรกลไม่มีความหมาย ไม่มีคุณค่าทางจริยศาสตร์ ความแท้จริงนั้น เราต้องถือว่า เป็นสิ่งที่ดียิ่งสูงสุดโลกทางปรากฏการณ์จึงไม่ใช่มาหาที่ไร้ความหมาย แต่เป็นโลกที่มีระเบียบทางจริยศาสตร์ตรรกวิทยา และอภิปรัชญาของลอตซ์ จึงมีจริยศาสตร์เป็นรากฐาน

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างวิญญาณกับร่างกาย

ความสัมพันธ์ระหว่างวิญญาณกับร่างกาย เป็นความสัมพันธ์แบบปะทะสังสรรค์กัน ร่างกายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิญญาณได้อย่างไร หรือวิญญาณทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกายได้อย่างไร ไม่สามารถจะอธิบายได้ให้แจ่มชัดได้ การให้เหตุผลว่าวิญญาณมีอิทธิพลต่อร่างกาย เป็นการผิดกฎการคงตัวของพลังงาน การที่วิญญาณกับร่างกายกระทำต่อกันและกันนั้น อธิบายได้ว่า ร่างกายมีเนื้อแท้ไม่แตกต่างจากวิญญาณ

ลอตซ์ เห็นอย่างเดียวกันกับไลบ์นิซว่า ร่างกายเป็นระบบโมโนด หรือพลังทางจิตวิญญาณตั้งอยู่ในสมอง และสัมพันธ์กับร่างกายในสมองนั้น วิญญาณควบคุมร่างกายตราบเท่าที่ร่างกายยังมีชีวิตอยู่ หลังจากร่างกายแตกสลายแล้ววิญญาณจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นปัญหาที่ตอบไม่ได้ ลอตซ์ถือว่าวิญญาณจะได้รับผลของการกระทำในชาตินี้หรือชาติหน้าหรือไม่นั้นเป็นเรื่องของศรัทธาของแต่ละบุคคล

1.3 สกอลเทวนิยาย (Pantheism)

เราจะเห็นได้ว่า ลอตซ์ได้เปลี่ยนทฤษฎีจักรกลมาเป็นจิตนิยม โดยถือว่าโลกที่ประกอบด้วยสิ่งทั้งหลายเช่นนี้ จะมีไม่ได้ถ้าปราศจากเนื้อสารสากล (พระเจ้าเป็นเจ้าของ) ปรากฏการณ์ทั้งหลายที่มีอยู่อย่างนี้ เป็นการแสดงออกของเนื้อสารสากลนั่นเอง หรือกลไกของธรรมชาติเป็นการแสดงออกของเจตจำนงสมบูรณ์ เราจะรู้ผลของเหตุภายในอาณาจักรจิตหรืออาณาจักรกาย เพียงอย่างเดียวหาได้ไม่ ถ้าเราไม่ถือว่า กระบวนการต่าง ๆ ของธรรมชาติเป็นการแสดงออกของเนื้อสารสากลที่ควบคุมทุกสิ่ง

ดังนั้น ปรัชญาของลอตซ์ จึงเป็นสกลเทวนนิยม ทางจิตนิยมหรือเป็นการรวมปรัชญา
ของไลบ์นิซกับปรัชญาของสปีโนซาเข้าด้วยกัน

ผลงานที่สำคัญของลอตซ์

1. *Microcosmus*, trans, by E. Hamition and E.C Jones, 2 Vols, 1888.
2. *Logie*, trans by B. Bosanquet, 2 Vols, 1884.
3. *Metaphysics*, trans, by B. Bosanquet 2 Vols, 1884.
4. *Outlines of Logic*, trans, by G.T Ladd 1892.
5. *A critical of the Philosophy of Lotze*, 1895.
6. *E.P Robins, Some Problems of Lotze's Theory of Knowledge*, 1900.
7. *V.F Moore, The Ethical Aspect of Lotze's Metaphysics*, in *Cornell Studies in Philosophy* No. 4, 1901.
8. *E.E Thomas, Lotze's Theory of Reality* 1921.

2. อาร์เทอร์ โชเปนเฮาเออร์ (Arthur Schopenhauer 1788-1860)

โชเปนเฮาเออร์ เป็นนักปรัชญาทฤษฏีคนนิยม (Pessimist) ชาวเยอรมันเกิดเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1788 ที่เมืองดานซิก (Danzig) บิดาของเขาเป็นนักการธนาคารและนักการค้าผู้ร่ำรวย บิดาของเขาต้องการให้เขาดำเนินธุรกิจการค้าและธุรกิจ แต่การงานเช่นนี้ไม่ถูกอหยาศัยของโชเปนเฮาเออร์

เมื่ออายุได้ 15 ปี โชเปนเฮาเออร์ ติดตามบิดามารดาท่องเที่ยวในฮอลันดา ฝรั่งเศส และอังกฤษ ต่อมาไม่นานนักบิดาของเขาก็ตกแก่กรรมในปี 1805 มารดาของเขาชื่อ โยฮันนา เธอเป็นผู้หญิงที่เฉลียวฉลาด ร่าเริง มีเสน่ห์ ชอบเข้าสังคมชั้นสูง แต่ก่อนข้างจะสนใจตัวเองมากไปหน่อย จึงไม่ได้เลี้ยงดูให้ความอบอุ่นแก่ลูกเท่าใดนัก และสองแม่ลูกก็มีนิสัยขัดกันเป็นอย่างมาก โยฮันนาถึงกับเคยเขียนจดหมายแจ้งให้ลูกทราบ ว่า “การรู้ว่าลูกอยู่เป็นสุขนั้นก็ทำให้แม่เป็นสุขอยู่ แต่ไม่อยากจะดูความสุขของลูกต่อหน้าต่อตาเลย....จะเอาอะไรก็จะให้ทั้งนั้น ขออย่าให้แม่ต้องอยู่กับลูกเท่านั้น การพร่ำบ่นอย่างไม่มีวันหยุดของลูก การบ่นกล่าวหาว่า โลกนี้ช่างโง่ และมนุษย์ช่างมีแต่ความทุกข์ เหล่านี้ทำให้แม่ต้องนอนไม่หลับและฝันร้าย”

จากคำพูดอันไม่เป็นมงคลเหล่านี้ เราก็สามารถเห็นจิตใจใฝ่ทุกข์ของโชเปนเฮาเออร์ การกล่าวหาว่า การเกิดมาในโลกเป็นการเกิดมาในความทุกข์ยากเดือดร้อน ไม่ได้เกิดผลอะไรไปในการคิดหาทางแก้ทุกข์นั้นเลย

โชเปนเฮาเออร์ได้ผลเพียงทำให้ตัวเองเศร้า และมีความหวาดกลัวอยู่เบื้องนิจเท่านั้น เขาจึงไม่อยากจะทำอะไรนอกจากนั่งคิดนอนคิดเท่านั้น

ชีวิตในวัยเรียน โชเปนเฮาเออร์ เริ่มศึกษาที่เมืองกอตติงเกน (Göttingen) กรุงเบอร์ลินใช้เวลา 4 ปี เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยกอตติงเกน โดยศึกษา Classics และปรัชญาเป็นส่วนใหญ่ และได้รับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยเยนา ด้วยการเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “รากฐานสัพเพการแห่งเหตุผลที่เพียงพอ” ต่อมาอีกห้าปี เขาใช้ชีวิตส่วนใหญ่ที่เมืองเดรสเดินและใช้เวลาไปในการเขียนหนังสือเล่มแรกอันเป็นงานชิ้นสำคัญ “โลกฐานเป็นเจตจำนงและมโนภาพ” เขาเคยคิดว่า เมื่อพิมพ์หนังสือเล่มนี้ออกเผยแพร่สำเร็จแล้ว คงจะได้รับดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์และงานในมหาวิทยาลัย แต่เขาต้องผิดหวังอย่างหนัก ทั้งต้องแข่งขันหักกระดูกไขก๊อชชะตาของตนเองโดยที่มีคนสนใจหนังสือของเขาน้อยมาก และในปี 1820 เขาไปปรากฏที่ไหนก็ไม่ค่อยมีคนสนใจฟัง ขณะนั้นเป็นสมัยอันลือชื่อลือเกียรติของเฮเกล และประชาชนผู้สนใจทางปรัชญาก็พากันไปฟังอภิปรายซึ่งสาธยายอย่างสนุกสนานของเฮเกลเสีย ไม่มีใครไปสนออกสนใจฟังคำอธิบายอันกระฉ่างแจ่มอย่างตรงไปตรงมาของโชเปนเฮาเออร์ ไม่มีใครกล่าวโทษเขาเลยที่เขาบ่นถึงความอยุติธรรมคราวนี้และก็ไม่มีความสามารถทนความขมขื่นของชีวิตได้เท่ากับโชเปนเฮาเออร์

เขาใช้ชีวิตการเป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยตั้งแต่ปี 1820-1831 และในปี 1830 ก็ได้ลาออก เนื่องจากมีความเบื่อหน่ายการสอน มีความเกลียดชังศาสตราจารย์ผู้สอนวิชาปรัชญาเป็นอย่างยิ่ง ชีวิตของเขาเต็มไปด้วยความขมขื่น เศร้าและเห็นแก่ตัว ไม่มีสาระสำคัญอะไร จะมีความยิ่งใหญ่อยู่บ้างก็เฉพาะการก้าวหน้าทางอุดมปัญญาของเขาเท่านั้น แต่เขาก็เป็นผู้มีมนุษยธรรมอยู่บ้าง ดังจะเห็นได้จากการที่เขามีความกรุณาต่อสัตว์เป็นอันมาก ผู้คนที่เดินไปมาในเมืองแฟรงเฟอริมแม่น้ำเมน ซึ่งเขาอาศัยอยู่เป็นต้องคุ้นกับภาพการแต่งตัวเรียบร้อยของนักปรัชญาทุนิยมผู้นี้ เดินทางออกกำลังกายเป็นประจำวันไปกับสุนัขพุดเดิลสีขาของเขา นี่เป็นกิจประจำวันตั้งแต่เขาลาออกจากมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี 1831 เป็นต้นไป

2.1 ปรัชญาเจตนนิยมของโซเปนเฮาเออร์ (Schopenhauer's Voluntarism)

ตามประวัติเท่าที่ทราบปรากฏว่า โซเปนเฮาเออร์ ได้เคยศึกษาปรัชญาอินเดียมา ฉะนั้น เขาน่าจะเข้าใจคำสอนเรื่องอาตมันและเรื่องทุกข์ของพระพุทธเจ้า ปรัชญาของเขาจึงเป็นปรัชญาอินเดียซึ่งกรองแล้วด้วยทัศนคติของชาวยุโรป

แนวความคิดทางปรัชญาของโซเปนเฮาเออร์ ไม่ผิดอะไรนักกับของฟิชท์ และเชลลิ่ง ซึ่งได้แนวมาจากสปิโนซา และคานท์ อีกต่อหนึ่ง เขาถือว่าความแท้จริงอันติมะ คือตัวตนสัมบูรณ์ (Absolute Self) เหมือนเฮเกิล แต่เขาก็ไม่ใช่คำนี้แถมยังเหวี่ยงทิ้งเสียด้วย เขาคิดก้าวไปไกลกว่าฟิชท์ และเชลลิ่ง ตรงข้อที่ว่าตัวตนสัมบูรณ์มีบุคลิกภาพ แต่ความคิดของเขายังบกพร่องอยู่มากและไม่สมควรที่จะจัดเข้าไว้ในปรัชญาประเภทเอกนิยมทางจิตนิยม

แม้เขาจะเกิดที่หลังเฮเกิล 18 ปี และตายหลังเฮเกิล 30 ปี ปรัชญาของเขาก็ควรแก่การศึกษา ก่อนของเฮเกิล

เมื่อเฮเกิลพิมพ์ “ตรรกวิทยา” ของเขาออกมาได้ปีเดียว คือในปี 1812 โซเปนเฮาเออร์ก็นำพิมพ์เผยแพร่เรื่อง “รากฐานสี่ประการแห่งเหตุผลที่เพียงพอ” แล้วต่อมาปี 1818 ก็เขียนเรื่อง “โลกในฐานะเป็นเจตจำนง และมโนภาพ” ออกมาทั้งนี้ภายหลัง “เอ็นไซโคลปีเดีย” ของเฮเกิลปีเดียว และหลัง “ตรรกวิทยา” เล่ม 2 สองปี

ในหนังสือเรื่อง “โลกในฐานะเป็นเจตจำนงและมโนภาพ” (The World as Will and Ideas) โซเปนเฮาเออร์ ได้อธิบายไว้ว่าโลกเกิดขึ้นจากภาพสะท้อนของเจตจำนงอันได้แก่เจตจำนงในธรรมชาติ ธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีเจตจำนงทั้งสิ้น มนุษย์เราก็เช่นเดียวกัน คือเกิดขึ้นมาจากเจตจำนงที่เป็นของมนุษย์ ความคิดหรือมโนภาพ ก็คือเจตจำนงนั่นเอง โซเปนเฮาเออร์อธิบายต่อไปว่า เมื่อข้าพเจ้ามองดูภายใน ข้าพเจ้าพบเจตจำนง เมื่อมองดูภายนอก ข้าพเจ้าพบเจตจำนงเป็นร่างกาย เจตจำนงของข้าพเจ้ากลายเป็นร่างกายแสดงตัวออกมาเป็นอินทรีย์มีชีวิต

นอกจากนี้ เจตจำนงแสดงตัวออกมาเป็นคนที่ไปบ้าง เป็นสัตว์บ้าง และเจตจำนงบางครั้งก็แสดงตัวออกมาเป็นพลังอันไม่รู้ตัว แต่ในมนุษย์มันรู้ตัวเอง การที่เข็มแม่เหล็กชี้ไปทางทิศเหนือเสมอ เทหวัตถุตกลงมาเป็นเส้นตรง สสารตกลงมาจากที่สูงเมื่อถูกสสารอย่างอื่นกระทำต่อแสดงว่ามีพลังทำงานอยู่ในธรรมชาติซึ่งเหมือนกับเจตจำนงทำงานอยู่ในตัวเรา

พืชต้องการแสงสว่าง ต้องการความสดชื่น ตั้งลำต้นตรงและหยั่งรากลงในดิน สัตว์นานาชนิดมีอวัยวะที่เหมาะสมจะมีชีวิตอยู่ เจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่ (Will to Live) นั้นเองเป็นหลักของชีวิต

สำหรับมนุษย์และสัตว์ชั้นสูง เจตจำนงกลายเป็นสิ่งที่รู้ตัว มีสติปัญญาเป็นเครื่องมือ สติปัญญาเป็นดวงประทีปส่องทางดำเนินชีวิต เจตจำนงสร้างสมองขึ้น สมองเป็นที่ตั้งของสติปัญญา สติปัญญาขึ้นอยู่กับเจตจำนง และรับใช้เจตจำนง ดังนั้น เจตจำนงจึงเป็นนาย สติปัญญาเป็นผู้รับใช้ซึ่งก็คล้ายสุภาษิตไทยที่ว่า “ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว” (Will is the master intellect is the servant)

นอกจากนี้ เจตจำนงยังมีหน้าที่ควบคุมการรับรู้ ความจำ จินตนาการ การตัดสินใจ และการคิดหาเหตุผล ถ้าเราพิจารณาในระดับวัตถุ และในมนุษย์ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่พระผู้เป็นเจ้า ไม่ใช่อวกาศ ไม่ใช่กาล แต่แสดงตัวออกมาในบุคคล ในอวกาศ ในกาล เจตจำนงแสดงตัวออกมาเป็นพันธุ์ต่าง ๆ ที่ไม่เปลี่ยนแปลงคงอยู่อย่างนิรันดร ซึ่งเพลโตเรียกว่า ความคิด (ideas) พันธุ์ต่าง ๆ ไม่เปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับความคิดเรื่องต่าง ๆ ไม่เปลี่ยนแปลงแต่สิ่งต่าง ๆ ในพันธุ์นั้น ๆ เปลี่ยนแปลงและตายไป (อธิบายเพิ่มเติม คำว่า พันธุ์ หรือ เจตจำนงของโซเปนเฮอเออร์ ก็คือ ความคิดในปรัชญาของเพลโตนั่นเอง เช่น ความคิดเรื่องม้าสีหมอก แม้ว่าม้าสีหมอกตายไปแล้ว แต่ความคิดเรื่องม้าสีหมอกไม่ตายไปด้วย ก็ไม่เปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้อกับความคิดตายไป แต่ความคิดเกี่ยวกับสิ่งนั้นไม่เปลี่ยน ในเรื่องอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน)

ฉะนั้น เจตจำนงจึงเป็นอมตะ เป็นนิรันดร การที่บุคคลตายไป หรือการฆ่าตัวตาย เป็นเพียงการทำลายร่างกายและการแสดงออกของเจตจำนงเฉพาะครั้ง ไม่ใช่เป็นการทำลายตัวเจตจำนงแต่อย่างใด อธิบายเปรียบเทียบเหมือนทัศนคติของพุทธศาสนาที่ว่า คนตายแล้วถ้ายังมีกิเลส คือความชั่วอยู่ กิเลสในที่นี้ได้แก่เจตจำนงก็ต้องเกิดอีก เจตจำนงของโซเปนเฮอเออร์กว่าอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความอยากของมนุษย์นั่นเอง トラバไต่ที่มนุษย์มีความอยากฝังใจอยู่ トラบานั้นมนุษย์ต้องทุกข์ทรมานเพราะความอยากของตนเองไม่รู้จักสิ้นสุด เจตจำนงที่จะเป็นเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่นี้คือ สาเหตุแห่งการดิ้นรน ความเศร้าโศก และความชั่วในโลก โลกแห่งการดิ้นรนและการต่อสู้อันไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งปรากฏในรูปที่ต่างกันของเจตจำนงที่มีขอบเขต ซึ่งยังมี การดิ้นรนต่อสู้กับอีกฝ่ายหนึ่งอยู่

2.2 โลกแห่งปรากฏการณ์หรือโลกในฐานะเป็นมโนภาพ (Ideas)

โซเปนเฮาเออร์ ได้เริ่มความคิดในปรัชญาของเขาว่า “โลกนี้คือมโนภาพของฉัน” หรืออีกนัยหนึ่ง เขาเชื่อตามจิตนิยมของเบอร์คเลย์ และเขากล่าวต่อไปว่า “ไม่มีใครรู้จักพระอาทิตย์และโลก แต่รู้จักเพียงดวงตาที่เห็นพระอาทิตย์ รู้จักเพียงมือที่แตะต้องโลกอยู่เสมอ อีกอย่างหนึ่ง “การกระทำทุกอย่างจะมีผลขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อมีผู้ทำ” และที่เรียกกันว่า สิ่งภายนอกนั้นไม่ใช่อะไรอื่นไกลเลย หากเป็นข้อเท็จจริงทางพิชาน (Consciousness) เท่านั้น

โซเปนเฮาเออร์ จึงแยกแยะพิจารณาบรรดาวัตถุที่เป็นความรู้เหล่านี้ด้วยความชำนาญ วัตถุเช่นนี้ต้องประกอบด้วยความรู้สึกละเอียด ๆ ซึ่งถูกบังคับโดยโครงสร้างต่าง ๆ ของความคิด

เรื่อง คาทิกอรี (Category) แห่งความรู้โซเปนเฮาเออร์ถือว่าคาทิกอรีแห่งความรู้เมื่อย่อลงแล้วมีเพียง “ความเป็นเหตุและผล” เท่านั้นซึ่งประกอบด้วยความเกี่ยวข้องที่จำเป็นระหว่างวัตถุเท่าที่จะนึกถึงได้ทุกชั้น หรือเป็นความเกี่ยวข้องที่จำเป็นระหว่างเหตุการณ์ทุกชั้นกับวัตถุหรือเหตุการณ์อื่น

อีกนัยหนึ่งวัตถุหรือเหตุการณ์ทุกชั้นถูกกำหนดโดยวัตถุหรือเหตุการณ์อื่น โซเปนเฮาเออร์กล่าวว่า “เนื่องจากมีข้อเกี่ยวข้องอย่างนี้ จึงไม่มีวัตถุอะไรในความสังเกตของเรามีอยู่ได้เป็นอิสระด้วยตนเอง ไม่มีสิ่งใดอยู่โดดเดี่ยวไม่เกี่ยวข้องกันอะไร”

นอกจากนี้ โซเปนเฮาเออร์ยังได้สอนไว้อย่างถูกต้องว่า ความเกี่ยวข้องทางปรากฏการณ์นี้เป็นคาทิกอรีขั้นมูลฐาน และเขายังยืนยันต่อไปว่า “โลกแห่งวัตถุทั้งปวง เป็นเจตจำนงและเป็นมโนภาพ...ที่แท้แล้วมันเป็นประมวลแห่งมโนภาพเป็นลำดับ ๆ กัน ซึ่งสามารถเชื่อมต่อให้เป็นหนึ่งด้วยกฎแห่งเหตุผลที่เพียงพอ และเนื่องจากความแท้จริงอันตึ่มะยอมไม่มีในวัตถุเราจำเป็นต้องค้นหาในตัวประธาน (Subject) ผู้รู้เห็นวัตถุคือค้นหาในตัวตน ซึ่งตามทัศนะของคานท์แล้ว ถือว่า ในกระบวนการรับรู้ต่าง ๆ นั้นจะต้องมีผู้รู้อันเป็นความจริงถาวรและจะต้องมีสิ่งที่ถูกรูรองรับอยู่ภายใต้ประมวลปรากฏการณ์เป็นลำดับกัน

จากแนวความคิดอันนี้ เราจะสามารถหาความแท้จริงอันตึ่มะยอมได้ แต่ก็เกิดความยุ่งยากตามขึ้นมาทันที ประธานอันเป็นผู้รู้นี้ เราจะรู้มันไม่ได้ตามมติของคานท์ ฟิชท์ เชลลิ่ง และโซเปนเฮาเออร์เองก็ได้ให้ความหมายของสิ่งนี้ไว้ว่า “เป็นสิ่งซึ่งรู้โลกภายนอกทั้งหมดแต่ตัวมันเอง เราไม่รู้มันได้....เราไม่มีวันรู้จักมัน....ยอมไม่มีสิ่งใดอันเป็นการรู้ในเรื่องของการรู้เอง เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น ก็จำเป็นที่ตัวประธานจะแยกออกจากการรู้แต่ในขณะที่เดียวกันก็รู้ถึงการรู้ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งเป็นไปได้”

เมื่อฟังตามนี้แล้วคล้ายกับว่า โซเปนเฮาเออร์ ถือคำสอนที่ว่า การรู้ตัวเองเป็นไปได้ไม่ได้และดังนั้นเราจะรู้ความแท้จริงอันตึ่มะยอมไม่ได้ และเขาก็มีความรู้สึกอย่างแน่วแน่ว่าตัวตนทุกตัวย่อมรู้จักตัวเอง ทั้งนี้ทั้ง ๆ ที่เขายอมรับตามเหตุผลอย่างเคร่งครัดว่า “เรามีความรู้ภายใน

เกี่ยวกับตัวเอง แต่ความรู้ทุกรายนั้น ย่อมหมายถึงหน้าถึงสิ่งที่ถูกรับรู้กับผู้รับรู้ทั้งนี้โดยธรรมชาติของมันเอง ดังนั้น สิ่งซึ่งรู้ได้ในตัวเราจึงไม่ใช่สิ่งที่รู้ แต่เป็นตัวตนอันมีเจตจำนง”

ความจริง โขเปนเฮาเออร์ กระตุ้นให้เราเชื่อว่า ตัวตนอันมีเจตจำนงนี้ ย่อมเป็นวัตถุแห่งการคิดคำนึงถึงตัวเองเป็นการภายในเสมอเขาบอกว่า “ความสำนึกอันเรียกว่าเจตจำนงนั้นมาจากส่วนลึกที่อยู่ภายใน ลึกลับที่สุด คือมาจากพิชานอันใกล้ชิดที่สุดของคนเราทุกคน”

ด้วยเหตุนี้ คนเราจึงรู้และในเวลาเดียวกันก็เป็นตัวของเขาเอง เป็นปัจเจกภาพของตัวเองเองกล่าวคือ ไม่มีรูปอะไรแม้จะเป็นรูปของประธาน (ผู้รู้) เพราะคราวนี้ผู้รู้และสิ่งที่ถูกรู้รวมเข้าเป็นสิ่งเดียวกัน”

ในตัวตนอันเรารู้ได้ในฐานะเป็นเจตจำนงนี้ในที่สุดเขาว่าเราอาจพบความแท้จริงอันติมะ

2.3 เจตจำนงในฐานะเป็นความแท้จริงอันติมะ “โลกในฐานะเป็นเจตจำนง”

ในตอนนี้ โขเปนเฮาเออร์ทำให้เราเชื่อว่า มีวัตถุภายนอกอันเป็นปรากฏการณ์และมีตัวตนอันเป็นหนึ่งในตัวเอง ซึ่งรู้วัตถุเหล่านี้และรู้ตัวเองด้วย แต่รู้ตัวเองทางด้านเป็นเจตจำนง ไม่ใช่ในด้าะเป็นผู้รู้ นอกจากนี้ เขายังมีแนวความคิดคล้ายตามสปีโนซา โดยสอนว่าบุคคลแต่ละคนเป็นเพียงการแสดงตัว หรือ เป็นการแสดงตัวเองเป็นบางส่วน ของสิ่งเป็นหนึ่ง (The One) อันรองรับอยู่ข้างล่าง และเขาตีความหมายแท้จริงอันเป็นหนึ่งนี้ว่าเป็นเจตจำนงสิ่งที่ดำรงอยู่ด้วยตัวมันเองนั้นเขาประกาศว่า “คือเจตจำนง” นั้นเอง และเขาสอนว่า เจตจำนงไม่ได้มีรากฐานอะไรรองรับอยู่อีก และเป็น “อิสระจากความเป็นพหุภาพ (Plurality) แม้ว่าการแสดงตัวของมันในทางกาลและอวกาศจะปรากฏเป็นพหุภาพก็ตาม”

โขเปนเฮาเออร์กล่าวต่อไปว่า “เหมือนตะเกียงวิเศษแสดงให้เห็นรูปภาพจำนวนมากมายและผิดแผกต่างกันหลายอย่างหลายชนิด แต่ก็คงมีเปลวไฟหนึ่งเดียว และเปลวเดียวกับที่ทำให้ภาพมากมายนั้นปรากฏขึ้น ส่วนวัตถุทุกสิ่งเป็นเพียงความปรากฏภายนอกของเจตจำนง”

1. มีปัญหาว่า ความแท้จริงอันติมะมีสภาพเป็นเจตจำนงนั้นหมายความว่าอย่างไร?

เกี่ยวกับปัญหาเรื่องนี้ โขเปนเฮาเออร์ได้อธิบายว่า เรามารู้ถึงตัวตนอันมีเจตจำนงของเราได้ก็โดยการรู้สึกในร่างกายของเราเอง เราไม่ใช่ “เทวดามีปีก ซึ่งไม่มีร่างกาย” และเราตั้งใจที่จะให้ร่างกายเคลื่อนไหวอย่างไร ก็เกิดการเคลื่อนไหวได้ดังประสงค์ ความตั้งใจและการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นตรงตามความตั้งใจนั้น แสดงว่า ร่างกายของเราเป็นการแสดงตัวของเจตจำนง แต่ร่างกายของเราไม่ใช่ปรากฏการณ์อันอยู่โดดเดี่ยวดังได้กล่าวมาแล้วมันเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดอยู่กับวัตถุอื่น ๆ

ถ้าหากว่าร่างกายของเราเป็นการแสดงตัวของเจตจำนง ร่างกายอันติดต่อกันทั้งหมดเหล่านี้ก็ต้องเป็นการแสดงตัวของเจตจำนงด้วย ร่างกายทั้งสิ้นรวมทั้งกระบวนการซึ่ง

เกิดในตัวมันก็มีโซ่อะไรอื่น หากเป็นปรากฏการณ์ของเจตจำนง เป็นการเผยตัวเองให้เห็นเป็น วัตถุของเจตจำนง อันเป็นส่วนตัวเราอย่างแน่นอน จะต้องมีการเจตจำนงสมบูรณ์อันแสดงตัว เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติทั้งหมดและเป็นบรรดาตัวตนอันจำกัดทั้งหมด

เหตุผลที่กล่าวมานี้ทั้งหมด คือหลักฐานแห่งปรัชญาของโซเปนเฮาเออร์ เขาจะ ต้องพิสูจน์ว่า วัตถุทุกชิ้นเป็นการแสดงตัวของเจตจำนง และเจตจำนงอันแสดงตัวเป็น ปรากฏการณ์ภายนอกย่อมสมบูรณ์ เขาคิดไปได้ถึงข้อหนึ่งด้วยความคิดเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. การสำนึกอย่างใกล้ชิดถึงความจริงทางจิตวิทยาในเรื่องการเกิดตรงกันระหว่าง ความตั้งใจที่จะเคลื่อนไหวร่างกาย และการเคลื่อนไหวของร่างกายที่เกิดขึ้นนั้น ยืนยันถึงข้อ ที่ว่าวัตถุทุกชิ้นเป็นการแสดงตัวของเจตจำนง กล่าวคือเป็นมโนภาพที่เจตจำนงเนรมิตไว้เพื่อ ให้สมความปรารถนาของเจตจำนงนั้น

2. วัตถุทั้งปวงทั้งที่เป็นอนินทรีย์ (Inorganic) และอินทรีย์ (Organic) ล้วนเป็นการ แสดงตัวของเจตจำนงทั้งสิ้น

ข้อสมมติที่ว่า ความแท้จริงอันติมะเป็นหนึ่งเดียว (The One)

ในเรื่องความแท้จริงอันติมะนี้ โซเปนเฮาเออร์ได้แสดงให้เห็นว่ามันมีธรรมชาติ เป็นเจตจำนง (Will) เจตจำนงนี้เป็นหนึ่ง และไม่ถูกสภาพอะไรครอบงำ หรืออีกนัยหนึ่งเจตจำนง อันสมบูรณ์นั้น เป็นความแท้จริงซึ่งอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์และโซเปนเฮาเออร์ก็เชื่ออย่าง แน่แน่นอนว่า เจตจำนงสมบูรณ์ปรากฏให้เห็นในปรากฏการณ์ทุกครั้ง

เขากล่าวไว้เป็นเชิงอุทานว่า “พลังอันคั่นอยู่ในพืชที่กำลังงอกงาม แม้แต่พลังที่ เกิดจากผลึกของสารขยายตัว พลังซึ่งคั่นแม่เหล็กให้หมุนไปทางเหนือ.....แม้แต่ความถ่วงอัน ดิ่งดุจดุสสารทุกชนิดอย่างมีอำนาจ ก็อดูดก้อนหินไปสู่พื้นโลก และดูดโลกไปหาพระอาทิตย์ พลังทั้งหมดเหล่านี้เรียกว่า เจตจำนง มันเป็นธรรมชาติอันล้ำลึกที่สุด เป็น “หลักสำคัญ” ของ บุคคลและของสิ่งทั้งปวง มันปรากฏในพลังธรรมชาติทุกชนิด และปรากฏในกัมมันตภาพ ทางความคิดของคนเราด้วย

การแสดงตัวอย่างพลังธรรมชาติทั้งปวง ดังกล่าวมาเป็นการแสดงตัวของความแท้ จริงอันติมะนั้น จะต้องไม่นำไปยังข้อเท็จจริงที่ว่า โซเปนเฮาเออร์มองพลังเหล่านี้ในแง่เป็น รูปของเจตจำนงอันมีพิชาน และตรงกันข้ามเขาไม่ได้มองเจตจำนงในแง่ของเซลล์ ก็อัน ในแง่เป็นเพียงอุปกรณ์ของพลังธรรมชาติอันไร้ความรู้สึก

โซเปนเฮาเออร์กล่าวว่า “ก่อนหน้านั้นคนเรารู้กันว่าข้อคิดเรื่องเจตจำนงตรงกับ ข้อคิดเรื่องพลัง ข้าพเจ้าคิดตรงกันข้ามทีเดียว คือ ถ้อยพลังทุกอย่างในธรรมชาติเป็นเจตจำนง นี้ไม่ใช่การเล่นคำ แต่เป็นการกล่าวอย่างมีความสำคัญสูงสุด เพราะข้อคิดในเรื่องพลังนั้น

ขั้นสุดท้ายก็ได้มาจากความรู้ทางสัญชาตญาณในโลกวัตถุ กล่าวคือ ได้จากปรากฏการณ์และปัญหาของมันเป็นที่สุดไปกับเรื่องนี้

ขอคิดว่า “พลัง” นั้น เราถอดออกมาจากรื่องซึ่งมีเหตุผลบังคับอยู่ และหมายถึงความเป็นเหตุตรงจุดซึ่งมันจะไม่เป็นเหตุอีกต่อไป (อธิบายเจตจำนงในฐานะเป็นเหตุของเหตุทั้งหลายนั่นเอง)

2.4 เจตจำนงในฐานะเป็นความปรารถนาอันยังไม่สมหวัง

การยืนยันของโซเปนเฮอเอร์ที่ว่า ตัวตนคือเจตจำนงนั้น เราได้ยอมรับไว้โดยไม่ได้พิจารณาข้อคิดถึงอื่น ๆ อันเกี่ยวพันกันอยู่ คำสอนของพีชท์เกี่ยวกับเจตจำนงนั้นเป็นไปในลักษณะเป็นเจตจำนงในจริยธรรม แต่โซเปนเฮอเอร์ตีความเจตจำนงนั้นในลักษณะเป็นเจตจำนงที่มีกัมมันตภาพอันอธิบายไม่ได้ และเป็นสิ่งเคลือบคลุมเป็นการดั้นร่นความหวัง ฯลฯ โซเปนเฮอเอร์ย้ำในความผิดหวังของความตั้งใจที่จะให้ได้อะไรมาอย่างเป็นที่พอใจแก่ตัวเองอย่างเต็มที่ เขามองเจตจำนงในแง่เป็นการดั้นร่นไปหาสิ่งซึ่งจะเอามาไม่ได้ เขากล่าวว่าการดั้นร่นอันเป็นการแสดงตัวในลักษณะการต่าง ๆ ของเจตจำนงนั้น จะถูกขยับยั้งไว้เสมอ จะไม่มีวันสมหวังหรือพอใจได้เลย ถึงจุดหมายเมื่อไร ก็กลายเป็นเพียงจุดตั้งต้นสำหรับการแข่งขันครั้งใหม่ และจะเป็นเช่นนี้ไปตราบกระทั่งกาลอสงไขย

จากข้อเท็จจริง ในเรื่องความไม่พอใจและความไม่สมหวังของบุคคลที่มีเจตจำนงอันไร้ขอบเขตนี้ จะเกิดมีการต่อสู้ชิงดีกันในธรรมชาติรอบ ๆ ตัวเรา “ทุกหนทุกแห่งในธรรมชาติเราได้เห็นการต่อต้าน การต่อสู้ดิ้นรน และการสงครามในรูปต่าง ๆ กัน การต่อสู้กันโดยทั่วไปนี้จะเห็นได้ง่ายในโลกของสัตว์ที่กินพืชและซึ่งเป็นโลกที่สัตว์ทุกตัวกลายเป็นเหยื่อของตัวอื่น ด้วยประการฉะนี้ เจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่จึงเป็นการกลืนกินตัวเองอยู่ชั่วกัลปาวสาน”

2.5 ปรัชญาทุทสนิยม (Pessimism)

ก่อนอื่นเราควรศึกษาคำว่า “ทุทสนิยม” ให้เข้าใจเสียก่อน คำว่าทุทสนิยมนี้หมายถึง ปรัชญาที่มองโลกและชีวิตในแง่ร้าย คือถือว่า โลกและชีวิตเต็มไปด้วยความทุกข์ ความผิดหวังนานาประการ

โซเปนเฮอเอร์ ได้รับสมญาว่า เป็นนักปรัชญาทุทสนิยม เพราะเขามีโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ดังนี้คือ โลกเรานี้ “ชั่วช้าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้” และ “ชีวิตทั้งปวงเป็นทุกข์” โซเปนเฮอเอร์กล่าวต่อไปอีกว่า “รากฐานแห่งเจตจำนงทั้งปวงคือ ความต้องการและความขาดแคลน ฉะนั้น จึงเกิดความทุกข์เพราะความต้องการ แม้กระนั้นก็ดี หากผู้ใดไม่มีวัตถุประสงค์ใด ๆ ในเจตจำนง เขาคงนั้นจะถูกโจมตีด้วยความว่างเปล่าที่น่ากลัว ฉะนั้น ชีวิตจึง

เป็นการแก่งไปแก่งมาระหว่างความทุกข์และความระอาเบื่อหน่าย” เช่นนี้ การค้นหาเหตุผลทางปรัชญาจึงช่วยทำให้การสังเกตทางผัสสะเป็นจริงเป็นจังขึ้น “ความพอใจเป็นสิ่งที่ติดลบเสมอ ความทุกข์เท่านั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนจะได้รับมาอย่างใกล้ชิด” และ “ชีวิตของคนเราเกือบทุกคนจึงเป็นเพียงการต่อสู้ชิงดีชิงเด่นอย่างไม่หยุดหย่อนเพื่อชีวิต ซึ่งแน่นอนว่าในขั้นสุดท้าย เราจะต้องสูญเสียมันไป”

นอกจากนี้ โซเปนเฮาเออร์ ยังสอนไว้ว่า “โลกเรานี้เป็นโลกที่ชั่วร้ายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้นเหตุของความชั่วร้ายนี้เกิดจากการที่คนเราแต่ละคนถือว่าตัวเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ฉะนั้นแต่ละคนจึงถือตัวเองเสมือนเป็น “ศูนย์กลางของโลก” ด้วยประการฉะนี้ แต่ละคนจึง “ตั้งเจตจำนงให้ได้ทุกสิ่งมาเป็นของตัวเอง” การถือตัวเองเป็นใหญ่ทำให้เกิดการปฏิเสธสิทธิของผู้อื่น ดังนั้น จึงก่อให้เกิดการชิงดีชิงเด่นกันในหมู่มนุษยชาติ

โลกนี้ตกอยู่ในลักษณะที่ว่า ปลาใหญ่กินปลาเล็ก คนโง่ตกเป็นทาสของคนฉลาด จึงเป็นโลกที่ไม่มีอะไรมีแต่ความชั่วช้าเลวทราม ไร้ความยุติธรรมอะไรอย่างนี้ ชีวิตของมนุษย์จึงไม่มีความหมายอะไร เพราะชีวิตนี้เต็มไปด้วยความทุกข์และความคับแค้น ชีวิตที่มีความปรารถนามีคบอด ย่อมนำมาซึ่งความทุกข์นานาประการ トラบเท่าที่เรายังไม่มีความพอใจ และเมื่อเรามีความพอใจแล้ว ความปรารถนาที่เป็นทุกข์ชนิดใหม่ก็ติดตามมาอีกเป็นอยู่อย่างนี้เรื่อย ๆ ไปไม่มีวันสิ้นสุด เราไม่เคยมีความพึงพอใจเป็นนิรันดรเลย

ชีวิตเราเปรียบเหมือนเรือที่มีรอยรั่วอยู่กลางมหาสมุทรแห่งความทุกข์ดิ้นรนแล้วดิ้นรนอีก เพื่อที่จะให้ร่างกายที่หมดเรี่ยวแรงปลอดภัยจากคลื่นอันน่าสยองกลัว แล้วในที่สุดก็ถึงฝั่งแห่งชีวิตที่มีแต่ความราบรื่นสดชื่นอยู่เสมอ เรายังเข้าสู่ความตายทุกขณะลมหายใจ ความตายก็วิ่งเข้ามาหาเราตลอดเวลาโดยที่เราไม่รู้สึกรู้สีกตัว หมายความว่าเราจะตายเมื่อไรก็ไม่ทราบ โดยทำนองนี้เราจึงต้องต่อสู้กับความตายทุกขณะ

อนึ่ง ความตายสามารถครอบงำเราได้ในขณะที่เราหยุดรับประทานอาหารขณะที่เรานอนหลับ และขณะที่เราทำงาน ฯลฯ เพราะว่า เราตกอยู่ในอำนาจของความตาย เพราะมีการเกิดเราจึงต้องตาย และความตายนั้นจะกลืนกินเราทีละเล็กทีละน้อย โดยเราไม่รู้สึกรู้สีกตัวถึงอย่างไรก็ตามเราก็คงดำเนินชีวิตไปด้วยความหวังและมีความหวังใยในชีวิตอยู่ตลอดเวลา เปรียบเหมือนการที่เราเป่าฟองสบู่ให้ขยายกว้างออกไป เรารู้ดีอยู่แล้วว่า ฟองสบู่จะระเบิดออกแล้วแตกสลายไป ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้วนั้น ธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ จึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของความทุกข์โดยแท้จริง

ดังนั้น ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ จึงเปรียบเหมือนลูกตุ้มนาฬิกาที่แก่งไปแก่งมา ระหว่างความสุขและความทุกข์ หลังจากที่มนุษย์ได้รับความทุกข์ทรมานในนรกแล้ว ก็ยัง

ไม่มีอะไรเหลืออยู่ในสวรรค์เพื่อเป็นรางวัลสำหรับมนุษย์ นอกจากความเบื่อหน่ายในชีวิตและความคับแค้นใจ

เหตุผลอีกอย่างหนึ่งว่า ทำไมชีวิตนี้จึงเป็นสิ่งชั่วช้า เพราะว่าชีวิตเต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว และความต่ำทราม และชีวิตก็เกิดขึ้นมาจากธรรมชาติของเจตจำนง ซึ่งมีความประสงค์จะเป็นเช่นนั้น ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและอารยธรรม ก็แก้ไขปัญหานี้ไม่ได้ แต่มันเป็นเพียงการทำให้เราเกิดความต้องการวัตถุแบบใหม่นั้น คุณธรรมเหล่านี้คือ ความรักงาน ความอดสาหัส ความอดทน และความไม่พุ่มเฟิย เป็นเพียงความเห็นแก่ตัวขั้นเบาบางเท่านั้น ในความรู้นั้นมีความทุกข์อยู่ด้วย คนรู้มากก็ย่อมมีทุกข์มาก

วิจารณ์ปรัชญาทฤษฎีสันนิยมนิยมของโซเปนเฮาเออร์

1. ปรัชญาทฤษฎีสันนิยมนิยมของโซเปนเฮาเออร์นั้น เป็นปรัชญาที่มองชีวิตและโลกในแง่ที่เลวร้ายจนเกินไป ซึ่งทำให้เกิดทศนะที่คับแค้นแก่ผู้เชื่อถือ
2. การมองชีวิตและโลกในแง่ร้ายของโซเปนเฮาเออร์นั้น เป็นไปในลักษณะที่อัดอั้นตันใจ ไม่มีทางแก้ไข
3. โซเปนเฮาเออร์ ไม่ได้มองชีวิตและโลก ตามความเป็นจริงที่ว่า ชีวิตนี้มีทั้งความสุขและความทุกข์ มีทั้งความสมหวังและความผิดหวัง ฯลฯ ควบคู่กันไป
4. ปรัชญาทฤษฎีสันนิยมนิยมของโซเปนเฮาเออร์ เกิดจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว และสังคมของเขา

สาเหตุให้เกิดทฤษฎีสันนิยมนิยมของคนทั่วไป อาจมีได้ดังนี้

1. ทฤษฎีสันนิยมนิยม อาจจะถูกถือได้ว่าเป็นโรคภัยชนิดหนึ่ง แต่ก่อนเคยเชื่อกันว่าโรคนี้มีต้นเหตุมาจากตับพิการ แต่ปัจจุบันเราพบว่า เนื่องมาจากต่อมฮอร์โมนทำงานไม่ปกติมีอาการเรื้อรังรักษาหายยาก หรือเป็นโรคชนิดที่รักษาไม่หาย ทำให้ชีวิตมีแต่ความทุกข์เวทนา
2. โรคอวมทุกข์ (Melancholia) โรคนี้เกิดจากความวิตกกังวลอยู่เสมอจนเส้นประสาทตึงเครียด บางทีก็เนื่องมาจากความไม่สมดุลระหว่างเส้นประสาท และกล้ามเนื้อในระบบประสาทของคนเราตามธรรมชาติและตามกฎของสรีรวิทยา ย่อมเป็นตัวแสดง เป็นผู้กระทำการ เมื่อมีสิ่งเร้าตามปกติก็ต้องมีการตอบสนอง ถ้ามีเหตุเป็นไปที่ทำให้กล้ามเนื้อไม่สามารถจะตอบสนองได้อย่างสมดุลกัน ก็ย่อมจะเกิดอาการเป็นโรคขึ้นมา (โรคอวมทุกข์)
3. สำหรับนักศึกษาทั่วไป บางคนอาจประสบปัญหาเรื่องการเรียน การครองชีพ หรือขณะที่เรียนก็เกิดความวิตกว่า เรียนจบแล้วก็หางานทำได้ยาก เกิดความท้อแท้ในการเรียน ผลที่สุดก็เอาดีทางการเรียนไม่ได้ แล้วมองเห็นว่า การเรียนช่วยแก้ปัญหาชีวิตไม่ได้ ไม่รู้จะเรียนไปทำไม

4. สำหรับคนหนุ่มสาว ย่อมจะมีความกระตือรือร้นกว้างขวางและมีอุดมคติสูง แต่
ครั้นจะลงสนามชีวิตจริงเข้า มักจะผิดหวังแล้วค่อยๆ อ่อนข้อไป ต่อมารู้สึกผิดหวังและ
ไม่พอใจกับชีวิต จึงเกิดทุกข์สนนิมมองชีวิตไปในแง่ที่มีแต่ความทุกข์และความผิดหวัง
บางคนถึงกับฆ่าตัวตายไปก็มี

5. มีคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับทุกข์สนนิม คือ สุทุกข์สนนิมหมายถึง ปรัชญา
ที่มองโลกและชีวิตในแง่ดี โดยถือว่าโลกของเราเป็นโลกที่ดีที่สุด

สรุปแล้ว ทั้งทุกข์สนนิมและสุทุกข์สนนิม ยังมีข้อบกพร่องอยู่เพราะเป็นการมอง
โลกและชีวิตเพียงด้านเดียว ทางที่ถูกต้องแล้วต้องมองหรือรับพิจารณาโลกและชีวิตทุก
แง่ทุกมุมและพิจารณาโลกและชีวิตตามความเป็นจริง ว่าเป็นจริงอย่างไร ในโลกแห่งความ
แท้จริง

2.6 จริยศาสตร์ว่าด้วยความสงสารและการปฏิเสธตนเอง (Ethics of Pity and self-denial)

1. โซเปนเฮาเออร์ สอนว่าความเห็นอกเห็นใจหรือความสงสารเป็นพื้นฐานและ
มาตรฐานของศีลธรรม การแข่งขันเป็นความชั่วร้าย เพราะก่อให้เกิดความเห็นแก่ตัว คนดีใน
ทัศนะของโซเปนเฮาเออร์ คือคนที่สามารถไล่เรียงความทุกข์ของโลกไปถึงต้นเหตุ คนดี
ย่อมคิดว่า ความสุขหรือชีวิตของมนุษย์ทั้งปวงนั้นมีราคาเหนือผลประโยชน์ส่วนตัวของเรา
จงอุทิศตัวและชีวิตของตัวเอง เพื่อความสุขสวัสดิ์ของผู้อื่น การกระทำของคนเรานั้นจะไม่มี
ค่าทางศีลธรรมเลย ถ้าแรงจูงใจเป็นไปเพื่ออันตรายแก่ผู้อื่น การกระทำก็เป็นการกระทำที่ชั่ว
ส่วนการทำความดีนั้นมนุษย์ควรทำด้วยความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน คนดี
ย่อมมีความสำนึกอยู่เสมอว่า มวลมนุษย์ทั้งหมดต้องการความสุขเหมือนกันกับตัวเรา

2. เนื่องจากเจตจำนงที่เห็นแก่ตัว เป็นรากฐานของความชั่วทั้งปวงและเป็นที่มา
ของความชั่วทั้งปวง คนเราจึงต้องปฏิเสธเจตจำนง และระงับความต้องการอันเห็นแก่ตัวของ
เขา เพื่อให้ได้รับความสุข หรืออย่างน้อยก็ให้ได้รับความสนใจ การปฏิเสธเจตจำนงและการ
ระงับความต้องการนี้มีทางทำได้หลายวิธี ผู้ฉลาดในศิลปะและปรัชญาอาจพ้นไปจากเจตจำนง
อันเห็นแก่ตัวด้วยการครุ่นคิดแต่ในเรื่องศิลปะ ศาสนา และปรัชญา วิธีดังกล่าวนี้เป็นวิธีผ่อน
คลายได้ชั่วคราว

บุคคลอาจเปลื้องตัวเองออกจากเจตจำนงอันเห็นแก่ตัวได้ด้วยการพิจารณาถึงความ
ชั่วของโลก โทษของตัณหาและมายาของชีวิตอยู่ ถ้าเขาคิดถึงสิ่งเหล่านี้และรู้ว่าทุกคน
เป็นอย่างเดียวกันโดยเนื้อแท้ ทุกคนเป็นการแสดงออกของเจตจำนงดั้งเดิมอันเดียวกัน เขา
จะรู้สึกสงสารและเห็นใจคนอื่น เขาจะเห็นตัวเองเหมือนผู้อื่นและรู้สึกว่า ความทุกข์ของผู้อื่น
เหมือนความทุกข์ของตัวเอง นี่เป็นวิถีทางศีลธรรม แต่ก็บรรเทาได้ชั่วคราวเช่นกัน

วิธีที่ดีที่สุดคือ การปฏิเสธเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่ (Will to live) โดยสิ้นเชิง

3. คนเราเมื่อเข้าถึงขั้นปฏิเสธเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่แล้วก็จะเกิดเจตจำนงอิสระขึ้นมาแทน (ความสงบทางจิตใจ) เป็นการวางมือไม่ยึดมั่นถือมั่น วางเฉยในอารมณ์อย่างจริงจัง เจตจำนงก็สิ้นสุดและดับสูญ

ดังนั้น การบังคับจิตใจให้อยู่ในการควบคุม และการมีชีวิตอยู่อย่างยากจนนั้น เป็นวิธีการทำลายเจตจำนงอย่างหนึ่ง เหมือนอย่างพวกนักบวชในศาสนาคริสต์ียน และโยคีในศาสนาของอินเดียบางศาสนา พยายามทำลายความอยาก (เจตจำนง) ไปทีละน้อยจนกระทั่งหมดความอยาก เพราะมองเห็นว่า ความทุกข์ทั้งปวงเกิดจากความอยาก จึงทำลายมันเสีย เมื่อทำลายเจตจำนงได้แล้ว ความสงบทางจิตใจและความสุขก็จะเกิดตามมาเพราะว่าในภาวะเช่นนั้นความสงบทางจิตใจอยู่เหนือเหตุผลใด ๆ ความหยุดนิ่งอย่างสมบูรณ์ของมหาสมุทรแห่งจิตใจจะปรากฏขึ้นต่อเราและเข้าแทนที่ ความเปลี่ยนแปลงอันหาที่สุดมิได้ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากความปรารถนาไปสู่ความกลัวและจากความปิติไปสู่ความเศร้า เป็นการเข้าแทนที่ความหวังอันไม่มีวันจะหมดสิ้นไปและไม่มีวันจะเป็นที่พอใจ ความรู้เท่านั้นจะเหลืออยู่

4. โขเปนเฮาเออร์ สรุปว่า “เจตจำนงจะปราศจากการไป....สำหรับคนทั้งปวงซึ่งมีเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่ เขาจะได้แต่เพียงกากอันเป็นความสูญ....แต่สำหรับคนผู้ซึ่งเจตจำนงได้พลิกกลับและปฏิเสธตัวเองนั้น สำหรับคนพวกนี้แล้ว....โลกอันแสนจะเป็นจริงของเราพร้อมด้วยดวงอาทิตย์และทางช้างเผือกทั้งปวงจะกลายเป็นความสูญ” นั่นคือ การที่โขเปนเฮาเออร์ได้นำเอาวิธีการดับทุกข์ในพุทธศาสนามากกล่าวอ้างไว้ เพราะการปฏิเสธเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่ก็เป็นการสละละทิ้งกิเลสตัณหา เหมือนที่พุทธศาสนาได้สอนไว้นั่นเอง

5. เมื่อเราหลุดพ้นจากเจตจำนง (ตัณหา) ที่ผูกคนไว้ในโลกแล้ว เจตจำนงจะดับสูญไปทันทีเมื่อเรามีความรู้แจ้งในชีวิต ก็รู้ว่า “ชีวิตนี้ไม่มีสาระอะไร”

นอกจากนี้ โขเปนเฮาเออร์ ยังได้แสดงทัศนะทางจริยศาสตร์ที่น่าทึ่งจริงใจไว้อีกดังนี้คือ “บาปคือความเห็นแก่ตัว จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตก็คือ การปฏิเสธเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่” เขาสอนว่า “โลกเรานี้เป็นสิ่งชั่วร้ายหลักหนึ่งไม่พ้น ต้นเหตุแห่งความชั่วเกิดจากตัวเราเอง การถือตัวเองเป็นใหญ่ ย่อมปฏิเสธสิทธิของผู้อื่น จึงก่อให้เกิดการชิงดีชิงเด่นขึ้นในระหว่างมนุษยชาติ”

ผลงานสำคัญของโชเปนเฮอเออร์

1. *The Four Fold Root of Sufficient Reason* 1873.
2. *The World as Will and Idea* 1819.
3. *On The Will in Nature* 1836.
4. *The Two Main Problems of Ethics* A.B. Bullock (Trans) N.Y. The Macmillan Comp, 1903.
5. *On Human Nature : Essays in Ethics, and Politics*, T.B. Saunders (Trans) London George Allen Unwin., Ltd, 1926, 1957
6. *The Wisdom of Schopenhauer, abridge ed*, W. Durant (ed) N.Y. Frederick Ungar Publishing Co. 1955.

3. ปรัชญาเจตนนิยม (Voluntarism) ของ นีทเช (Nietzsche 1844-1900)

นีทเช เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมันอีกผู้หนึ่งที่พยายามจะรวบรวมเอาความคิดของ คานท์ โชเปนเฮาเออร์ และดาร์วินเข้าด้วยกัน เขาทำการอนุมานไปจากทฤษฎีความรู้ของ คานท์ ที่ว่าไม่มีสิ่งใดเป็นความจริงเลย มีแต่เรื่องสมมติขึ้นทั้งสิ้น ความจริงนั้นคนเรารู้ ไม่ได้และไม่มีใครค้นพบมาก่อน แต่ถูกสร้างสรรค์ขึ้น อย่างไรก็ตามความเชื่อมั่นหรือศรัทธา ต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้เหมือนกันไปเสียหมด แต่ผลผลิตแยกแตกต่างกันไปตรงที่อย่างหนึ่งมี ประโยชน์ อีกอย่างหนึ่งไม่มีประโยชน์ของความคิดนั้นๆ ไม่ใช่จะ ผิดแยกแตกต่างกันใน เรื่องจริงหรือเท็จ

3.1 ทศนะทางปรัชญาของนีทเช

นีทเช ถือว่าความแท้จริงอันดีมีค่า คือเจตจำนงเหมือนโชเปนเฮาเออร์ แต่เขามีความคิดก้าวหน้าไปกว่าโชเปนเฮาเออร์ที่ว่า เจตจำนงนี้มิใช่เพียงจะมีชีวิตอยู่เฉยๆ เท่านั้น (Will to live) แต่หากเป็นเจตจำนงใฝ่หาอำนาจด้วย (Will to power) ความรักอำนาจเป็นปีศาจที่คอยหลอก หลอนมนุษยชาติ นีทเชยังมีความเห็นต่อไปอีกว่า นับว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่รักอำนาจ มนุษย์เมื่อมีอำนาจก็ต้องการมีอำนาจยิ่งๆ ขึ้นไป แต่แฮมิลตัน (Hamilton) กล่าวว่า ถ้าให้อำนาจ ทั้งหมดแก่คนกลุ่มใหญ่ เขาก็จะกดขี่คนกลุ่มน้อย และถ้าให้อำนาจทั้งหมดแก่คนกลุ่มน้อย เขาก็จะกดขี่คนกลุ่มใหญ่ (Give all power to the many they will oppress the few, the will oppress the many)

นีทเชมองเห็นโลกเป็นทุกข์เหมือนโชเปนเฮาเออร์ แต่แทนที่จะสอนเหมือน พระพุทธเจ้า เพื่อดับทุกข์ แต่นีทเชกลับสอนให้คนเรารู้ชีวิตอย่างเต็มที่ไปด้วยการต่อสู้และ ฝ่าอันตราย มักใหญ่ใฝ่สูง ชีวิตก็คล้ายกับละครของกรีก ซึ่งตัวพระเอกต้องแสดงความเก่งกล้าให้ปรากฏ การต่อสู้เพื่อความเป็นอยู่ (Struggle for existence) มีประโยชน์ตรงที่มันดีกว่า เพื่อนๆ ขึ้นไปถึงระดับสุดยอด ผู้ที่เหมาะสมที่สุดย่อมอยู่รอดได้ (Survival of fittest) พวกอภิมนุษย์ย่อมก้าวหน้าล้ำหน้าพวกมนุษย์ธรรมดาไปไกล

สิ่งที่มนุษย์ปรารถนานั้นไม่ใช่เกียรติยศ ชื่อเสียง ฐานะทางสังคม และความอยู่รอด อย่างเดียวแต่ยังต้องการมีอำนาจยิ่งๆ ขึ้นไปอีกด้วย มนุษย์มีความเต็มใจอย่างยิ่งที่จะเสียสละ ความเพลิดเพลินและความสุขเล็กๆ น้อยๆ และยอมทนทรมานรับความทุกข์เพื่อที่จะได้มา ซึ่งอำนาจอันยิ่งใหญ่และอำนาจที่จะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ย่อมนำมาซึ่งความสุขอันอุดม ที่มนุษย์ปรารถนายิ่งนัก ถึงแม้ว่าเราจะได้รับความทุกข์ยากลำบากก็ตาม

ความสุขในความหมายที่ว่าเป็นความสุขอันอุดมที่ทุกคนปรารถนา ไม่ได้มีความสำคัญอยู่ตรงขณะที่ได้รับความสะดวกเพลิดเพลิน คือปราศจากความทุกข์เท่านั้น แต่อยู่ตรงที่มี

อำนาจได้ครองอำนาจนั้นอยู่นาน ๆ และใช้อำนาจไปในทางสร้างสรรค์ การแสวงหาความสุขประเภทนี้ แสดงถึงการมีระเบียบวินัยในตัวเองขั้นสูง เพราะว่าเราขาดอำนาจอันยิ่งใหญ่มาเป็นเวลานาน เนื่องจากถูกอำนาจฝ่ายต่ำครอบงำ เมื่อทำให้เกิดแรงกระตุ้นเตือนใจและใช้ความคิดไปในทางสร้างสรรค์แล้ว คนเราจะสามารถยกระดับของตนเองให้สูงกว่าสัตว์เดียรัจฉาน และได้บรรลุถึงศักดิ์ศรีอันเป็นเอกซึ่งนักปรัชญาทั้งหลายในอดีตพิจารณาแล้วว่าเป็นสิทธิของมนุษย์มาแต่แรกเกิด

บุคคลผู้บรรลุสภาวะเช่นนี้เรียกว่า อภิมนุษย์หรือ Superman (Übermenschen) นีทเช่มีความเชื่อว่า อภิมนุษย์ หรือบุคคลผู้มียอำนาจสูงสุดเช่นนี้ ได้มีมาแล้วในอดีต เช่นพระพุทธเจ้า พระเยซู พระโมอห์มัด จนถึงปัจจุบัน เช่น เกอเต นักปราชญ์ชาวเยอรมัน นับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับอนุชนจะได้ศึกษาชีวิตของบุคคลเหล่านั้นและชีวิตอันสูงสุดของอภิมนุษย์เหล่านั้น ไม่ได้มีเฉพาะอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่จะมีอยู่ในทุกประเทศและทุกวัฒนธรรม

อภิมนุษย์เกิดขึ้นได้อย่างไร เรื่องการเกิดขึ้นของอภิมนุษย์นี้ นีทเช่ได้ความคิดมาจากพวกไฟแธก กอเรียน แต่ต่อมาเขาถือว่า เกิดจากหลักวิทยาศาสตร์ล้วน ๆ โดยมีสมมติฐานว่า เอกภพมีอยู่ตลอดเวลาไม่สิ้นสุด ฉะนั้น เมื่อมีโครงร่างเดิมเกิดขึ้นเช่นนี้ อภิมนุษย์ก็เกิดขึ้นโดยลักษณะเดียวกัน ตามความเหมาะสมของเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ จุดมุ่งหมายในการเกิดขึ้นของอภิมนุษย์ก็เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และความสุขของมวลชน อภิมนุษย์จะมีความยินดีและพร้อมที่จะเผชิญกับเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะดีหรือเลว ก็สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ ส่วนชีวิตของคนธรรมดาสามัญที่มีชีวิตอยู่อย่างไรจุดหมาย และยังไม่ประสบความสำเร็จตามที่ต้องการจำเป็นต้องเชื่อในความมุ่งหมายของเอกภพ (ความเปลี่ยนแปลงของโลก) ซึ่งจะทำให้เขาขึ้นสวรรค์หรือตกนรกก็ได้

3.2 วิจารณ์ปรัชญาเจตนานิยมของนีทเช่

ปรัชญาเจตนานิยม เป็นปรัชญาที่นีทเช่ได้คิดขึ้น ซึ่งนีทเช่เองเมื่อว่าตามประวัติแล้วเป็นคนทุพพลภาพทางร่างกาย แต่เป็นเหตุให้เกิดความแข็งแรงทางจิตด้วยเหตุนี้จึงทำให้นีทเช่คิดเรื่อง Superman ขึ้น

ความจริงปรัชญาเจตนานิยมนี้ มีอยู่ในจิตของสามัญชนแล้ว เป็นปรัชญาที่สืบต่อจากลัทธิวิญญูณานิยม ซึ่งมีรากฐานอยู่บนความกลัว ปรัชญาเจตนานิยมเป็นปรัชญาที่มนุษย์รับรองความจริงในแง่ของความเก่งกล้า และอำนาจของมนุษย์

ปรัชญาประเภทนี้ เป็นปรัชญาที่เหมาะสมแก่การปกครองแบบกษัตริยาธิปไตย (Manarchy) หรือเผด็จการ (Dictat oship) และสัญชาตญาณของมนุษย์มีความสำคัญว่าตนเองเด่นกว่าคนอื่น

ผู้ใดมีพรพิเศษเลิศกว่าเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว ผู้นั้นก็เชื่อว่าเป็นลูกศิษย์ของ
นัทเซที่เดียว

นัทเซถือว่า ความแท้จริงอันดีมาเป็นเจตจำนงที่จะนำไปสู่อำนาจ คือไม่เป็นเพียง
เจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่เท่านั้น ความรักในอำนาจเป็นปีศาจที่คอยหลอกหลอนมนุษยชาติ
อยู่ ลอร์ด แอกชั่น (Lord Action) นักปรัชญาชาวอังกฤษในศตวรรษที่ 19 มีความเห็นขัดแย้ง
กับนัทเซว่า “ผู้มีอำนาจก็จะเม้าอำนาจจนเหลือ” Power trends to Corrupt, Absolute power trends
to Corrupt, absolutely ซึ่งเป็นการขัดแย้งกันกับปรัชญาเจตนนิยมของนัทเซ และตรงกับคำสอน
ของพุทธศาสนาที่ว่า ยโส ลหุตา น มชฺเชยฺย บุคคลผู้ได้ยศแล้ว ไม่พึงเม้า ทางรัฐศาสตร์สอนว่า
อำนาจเป็นธรรม (Might make Right) ตรงกับคำสอนของพุทธศาสนาที่ว่า วโส อีสฺสรียิ โลก
อำนาจเป็นใหญ่ในโลก

นัทเซก็เหมือนกับไซเปเนเฮาเออร์ ที่มองโลกในแง่ร้าย คือเป็นพวกทศนิยม
(Pessimism) แต่แทนที่จะสอนทางดับทุกข์เหมือนพุทธศาสนา นัทเซกลับสอนขั้วยุให้มนุษย์
มีชีวิตอยู่ด้วยการดิ้นรนและแข่งขัน ชิงดีชิงเด่นกัน

ชีวิตของมนุษย์ตามทัศนะของนัทเซ จึงเป็นเสมือนตัวละครเอกที่ต้องแสดงความ
เก่งกล้าสามารถให้คนชมไม่ว่าจะเป็นนัทเซ หรือดาร์วิน ที่สอนว่าการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดนั้น
มีประโยชน์ตรงที่ว่า ทำให้มนุษย์เลิศกว่ามนุษย์ด้วยการไต่เต้าขั้นสูงสุดสุดยอดของชีวิต

การมีชีวิตอยู่เพื่อการมีอำนาจนั้น ต้องพิจารณาเป็น 2 ประเด็น คือ

อำนาจฝ่ายต่ำ

ใช้อำนาจในการทำลาย

- กดขี่ข่มเหง
- ถี้อพรรคถี้อพวก
- เห็นแก่ตัวจัด
- นำไปสู่การแบ่งแยกแตกสามัคคี
- มีความอิจฉาริษยากัน

อำนาจฝ่ายสูง

ใช้อำนาจในทางสร้างสรรค์

- ใช้อำนาจเป็นธรรม
- ยึดถือเหตุผลเป็นหลัก
- ถี้อความสามารถของบุคคลเป็นหลักปฏิบัติ
- นำไปสู่ความกลมกลืนสามัคคีมีเมตตาธรรม

เมื่อพิจารณาตารางข้างบนนี้จะเห็นได้ว่า การมีชีวิตอยู่เพื่อการมีอำนาจแล้วใช้
อำนาจไปในทางสร้างสรรค์และใช้อำนาจเป็นธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ผู้นำของประเทศและของ
โลกควรเจริญรอยตาม ถี้อเป็นหลักปฏิบัติอย่างยิ่งเพื่อสันติสุขของมวลชนโดยอาศัยเหตุผล
เป็นเครื่องมือของเจตจำนงไปสู่อำนาจ

3.3 หน้าที่ของเหตุผล

นีทเช เป็นนักเหตุผลนิยม เขาถือว่าเหตุผลนั่นเองเป็นเครื่องมือของเจตจำนงไปสู่อำนาจ และเป็นเครื่องมือพิเศษซึ่งทุกคนจะขาดเสียมิได้ การที่คนเราจะมีอำนาจหรือครองอำนาจอยู่ได้นานนั้นต้องอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องนำทาง เพราะอาศัยเหตุผลนั่นเอง คนเราจึงสามารถใช้ตัดหาให้เป็นประโยชน์ ถ้าเราใช้ตัดหาให้เป็นประโยชน์ไม่ได้ ก็เท่ากับว่าเรายังเป็นสัตว์ป่าต้องเป็นทาสของตัณหาตลอดไป เมื่อตกเป็นทาสของตัณหาแล้วโอกาสที่จะมีอำนาจหรือใช้อำนาจไปในทางสร้างสรรค์นั้น ย่อมหมดไปอย่างแน่นอน จึงสมควรหรือที่มนุษย์เราผู้มีสติปัญญาและเหตุผลเช่นนี้ จะตกเป็นทาสของตัณหาอยู่ร่ำไป

3.4 อภิปรัชญาและญาณวิทยา

นีทเช ถือว่าเอกภพประกอบด้วยอนุภาคที่มีอำนาจจำนวนที่สิ้นสุดคล้าย ๆ กับโมนาคของ ไลบ์นิซ เนื้อแท้ของแต่ละอนุภาคแยกออกจากกันไม่ได้ นี่แสดงว่า นีทเชเชื่อถือคำสอนว่าด้วยสัมพันธภาพภายในแต่ละโมนาค หรืออนุภาค พยายามเพิ่มอำนาจให้แก่ตัวเองไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคน แต่ก็ไม่บรรลุถึงจุดสุดท้าย นอกจากนั้นแต่ละโมนาคยังตีความโมนาคอื่น ๆ ตามทัศนะของตนเอง แต่นักปรัชญาบางคน ยึดถือผิด ๆ คาทิกอรี หรือสูตรต่าง ๆ เป็นหลักเกณฑ์วัดความแท้จริงซึ่งทำให้คนกลายเป็นเครื่องวัดสิ่งทั้งปวง หรือเป็นมาตรฐานวัดความจริงและความไม่จริง

โดยนัยนี้ โลกจึงถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. โลกที่แท้จริง หรือโลกแห่งความคิด (The world of ideas)
2. โลกแห่งความเปลี่ยนแปลง (Empirical world of the world of change)

แต่ “สิ่งที่ทำงานได้ หรือ” สิ่งที่จำเป็นเพื่อความอยู่รอด ไม่จำเป็นต้องเป็น “จริง” เพราะนอกเหนือไปจากความอยู่รอดเรายังต้องการมีอำนาจ และครองอำนาจอยู่นาน ๆ สภาพเช่นนั้น เข้ากันไม่ได้กับการลงตัวเอง นี่แสดงว่า แม้เจตจำนงจะขัดขวางความอยู่รอดแต่นีทเชก็ยอมรับว่า เจตจำนง สำคัญกว่าความอยู่รอด

3.5 อุดมการณ์ของ (Superman)

ตามทัศนะของนีทเช จุดมุ่งหมายของมนุษยชาติทั้งหมด คือการพัฒนาเชื้อชาติไปสู่ความเป็น Superman เพื่อที่จะได้สร้างค่านิยมใหม่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของบุคคลผู้มีอำนาจทุกคนที่จะต้องสร้างค่านิยมใหม่ด้วยวิธีที่สวยงาม เขาได้ทราบชัดจากการศึกษาแล้วว่าอุดมการณ์ของกรุงโรมและกรีกเป็นของสูงชีวิตของบุคคลก็ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ เหตุผล ความกล้าได้กล้าเสียและความเพียรพยายามก็อยู่ในอุดมการณ์นั้น

อุดมการณ์ได้เน้นถึงการมีร่างกายสมบูรณ์ สุขภาพจิต และวิญญาณที่สูงส่ง การศึกษา เรื่องร่างกายจิตและวิญญาณทั้ง 3 ประการเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญมาก ศาสนาคริสต์ได้เปลี่ยน

แปลงอุดมการณ์อันนี้และผลก็คือว่า ยุโรปประสบความหายนะในกาลต่อมา

นิตเชไม่ได้ตั้งใจจะกล่าวว่าอุดมการณ์เก่าเป็นสิ่งที่ถูกรื้อถอนไป แต่เขาเข้าใจว่า อุดมการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ดีกว่าเหมาะสมกว่าที่จะบรรลุถึงความเป็นผู้มีอำนาจอันยิ่งใหญ่ แต่เนื่องจากเขามีความเชื่อว่า พวกเราสามารถที่จะปรับปรุงอุดมการณ์เก่าได้และสามารถบรรลุถึงความเป็น Superman ได้อีกด้วย

3.6 วิจารณ์หลักคำสอนของนิตเช

Superman ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความดีและความชั่ว

การอธิบายพฤติกรรมของ Superman ว่าขึ้นอยู่กับความดีและความชั่ว เป็นการเข้าใจความหมายของจริยศาสตร์ที่ผิด นิตเชได้อธิบายว่า เจตจำนงที่จะมีอำนาจอันแข็งแกร่งเท่านั้นจึงสามารถเข้าถึงฐานะแห่ง Superman ได้ไม่ว่าเขาจะทำอะไร เขาก็ทำด้วยเจตจำนงที่จะมีอำนาจอันแข็งแกร่งแล้วเราจะเชื่อว่าเขาขึ้นอยู่กับความดี ความชั่วได้อย่างไร

ประการที่สอง นิตเชเชื่อว่า Superman วัฒนาการมาจากคนธรรมดา ถ้าเราเชื่อความคิดอันนี้แล้วการที่ Superman อยู่เหนือความดีและความชั่วมีเหตุผลที่พอฟังได้อย่างไร? เพราะสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความดีและความชั่วคือ พระเจ้าและสสารเท่านั้น มนุษย์ไม่ว่าจะแข็งแกร่งหรืออ่อนแอเขาก็ขึ้นอยู่กับความดีและความชั่วไม่ได้ การกระทำทั้งหมดซึ่งเป็นลักษณะของการจูงใจย่อมนำไปสู่การตัดสินทางศีลธรรม กฎต่าง ๆ ทางศีลธรรมเป็นกฎสากล มนุษย์ไม่สามารถลบล้าง หรือทำลายกฎเหล่านั้นได้ หรืออาจทำลายได้ก็เพราะความเห็นแก่ตัวของเขาและ Superman ผู้มีอำนาจก็อาจทอดทิ้งกฎต่าง ๆ ทางศีลธรรม หรือพยายามจินตนาการเพื่อสร้างจริยศาสตร์แบบใหม่ขึ้นมาแทน และการกระทำของเขาก็ถูกประกาศออกว่าดีหรือเลว และความประพฤติของนิตเชเองก็จะหลีกเลี่ยงจากการตัดสินว่าดีและชั่วไปไม่ได้ จริยศาสตร์ก็มีกฎทางจริยศาสตร์บางประการซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของมนุษย์ กฎเหล่านั้นจะทำหน้าที่ตัดสินความดีและความชั่ว

3.7 การตีค่าใหม่เป็นเรื่องศีลธรรม

หลักการเรื่องการตีค่านิยมใหม่ทั้งหมดของนิตเชไม่ได้รับการยอมรับจากทัศนะทางจริยศาสตร์ นิตเชไม่ได้หมายถึงการตัดสินค่านิยมเหล่านั้นด้วยมาตรฐานแห่งความดีและความชั่ว แต่เพียงต้องการทำให้ค่านิยมเหล่านั้นเป็นอุบายวิธีดำเนินไปสู่ความมีอำนาจเท่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพยายามสร้างพฤติกรรมศาสตร์ขึ้นมาใหม่

นิตเช ได้แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่าง a philosophic labourer และ a true philosopher ตามทัศนะของนิตเช นักปรัชญาที่แท้จริงแตกต่างจาก Philosophic labourer ผู้ซึ่งอธิบาย หรือวิจารณ์ค่านิยมต่าง ๆ พวกนักปรัชญาได้สร้างกฎใหม่และค่านิยมใหม่โดยยึดความรู้สึกของตนเป็นมาตรฐาน ที่นี้ก็เกิดปัญหาขึ้นมาว่า หลักการต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่ง

ความรู้สึก หรือปฏิกริยาของปัจเจกชนเป็นที่ยอมรับและเป็นจริงโดยสิ้นเชิง? หรือว่าหลักการต่าง ๆ ของปัจเจกชนจะไม่เปลี่ยนแปลงเหมือนกับความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลง ครั้นแล้วพวกนักปรัชญาเหล่านั้นจะตัดสินความจริงได้อย่างไร

นิตเชพิจารณาเห็นว่า ศีลธรรมเป็นสิ่งสัมพันธ์และเป็นเรื่องของปัจเจกชน จริยศาสตร์ของเขาจะถูกตั้งได้ก็โดยการยอมรับด้วยจิตใจของเขาเท่านั้น อะไรคือสิ่งที่เขาต้องปฏิบัติต่อคนอื่น?

หลักการดังกล่าวนี้นำไปสู่ Solipcism (ลัทธิที่มีความเชื่อว่า อัดตาหรือจิตเท่านั้นเป็นสิ่งที่มียู่ในโลก)

ข้อสมมติฐานของนิตเชที่ว่า "Philosophic labourer" นั้นเขาใช้คำว่า "Labourer" กับบุคคลผู้นิยมชมชอบกับค่านิยมที่ผู้อื่นสร้างขึ้น แต่ถ้าหลักการต่าง ๆ ของนักปรัชญามีรากฐานมาจากความรู้สึกส่วนบุคคลด้วยแล้ว หลักการเหล่านั้นก็ไม่สมควรได้รับทดสอบเพราะเหตุที่มีรากฐานมาจากความรู้สึกส่วนบุคคล

การตีค่านิยมใหม่ของนิตเชก็เหมือนกับการสร้างจริยศาสตร์ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการอันสืบเนื่องมาจากแรงกระตุ้น

จริยศาสตร์ย่อมมีหลักคำสอนที่เป็นพื้นฐานอยู่บ้างเหมือนกันซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งกฎนิรันดรโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับกาลเวลา และก็ไม่มีประโยชน์อันใดที่จะไปเปลี่ยนแปลงกฎเหล่านั้น

อนึ่งในการเปลี่ยนแปลงค่านิยมนิตเชก็ได้ทำไปตามชอบใจจริงโดยกำจัดคุณค่าต่าง ๆ ของศาสนาคริสต์อย่างแท้จริง จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าพฤติกรรมทางศีลธรรมต้องดำเนินไปตามรูปแบบซึ่งอาศัยกาลเวลา แต่เป็นการไม่ถูกต้องนักที่จะไปฝ่าฝืน หรือทำลายลักษณะอันเป็นนิรันดรของจริยศาสตร์

3.8 หลักการทางชีววิทยา

นิตเชเป็นผู้ที่เชื่อว่าไม่มีพระเจ้าผู้สร้างโลก เขาได้ให้ความหมายของโลกทางชีววิทยา แต่จริยศาสตร์ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งหลักการทางชีววิทยา ความปรารถนาที่จะได้อำนาจไม่ได้เป็นเป้าหมายทางวิญญูณแต่อย่างใด ศีลธรรมขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของหน้าที่ที่ไม่มีความเห็นแก่ตัว รากฐานของจริยศาสตร์ควรอยู่ที่เหตุผลไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับชีววิทยา

3.9 ลักษณะที่อ่อนแอทางสังคม

เนื่องจากนิตเชเป็นพวกปัจเจกชนนิยม จริยศาสตร์ของเขาจึงไม่เหมาะสมกับลักษณะของสังคม ปัจเจกชนมีแนวโน้มทางจิตใจที่เห็นแก่ตัวและเห็นแก่ประโยชน์คนอื่นทั้งสองเป็นรากฐาน

ความสงสาร ความรัก และความเห็นอกเห็นใจ เป็นต้น ไม่ได้เป็นเครื่องแสดงถึงความอ่อนแอ คุณธรรมเหล่านี้เป็นคุณธรรมที่สำคัญทางสังคม

ในคำพูดของมหาตมะกานธี มีความจริงที่ลึกซึ้งอยู่ว่า การมีอำนาจมากเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแสวงหาอิสรธรรมมากกว่าอิสรธรรม

การทำตนให้ก้าวหน้าคือ ความเห็นแก่ตัวที่บริสุทธิ์ โดยไม่มีการบริการสังคมเมื่อคุณภาพต่าง ๆ ทางสังคมยังไม่บริสุทธิ์ผุดผ่อง การพัฒนาของมนุษย์ก็ดำเนินไปได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

3.10 ศิลธรรมสัมพันธ

ความเชื่อในจริยศาสตร์สัมพันธก็มีส่วนช่วยให้ศีลธรรมของนิตเชเป็นศีลธรรมสัมพันธไปด้วยซึ่งมีร่องรอยแห่งความเป็นค่านิยมนิรันดรอยู่ กานธีเป็นคนที่ถูกดูได้อย่างถูกต้องว่า “กฎต่าง ๆ ทางศีลธรรมไม่ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ หรือกาลเทศะ”

นี่คือ ความแตกต่างระหว่างกฎทางศีลธรรมกับกฎอื่น ๆ

เมื่อเป็นเช่นนี้ กฎทางศีลธรรมจึงไม่สามารถนำไปใช้ในทุกสถานการณ์

3.11 การปฏิเสธเสรีภาพ

นิตเชไม่ได้อธิบายว่า มนุษย์มีเสรีภาพและเหตุผล การปฏิเสธที่จะยอมรับเสรีภาพของปัจเจกชนและการปฏิเสธธรรมชาติที่มีเหตุผลเป็นการขัดแย้งหลักจริยศาสตร์ทั้งหมดในเมื่อขาดเสรีภาพแล้วก็ไม่มีความหมายอะไรที่จะกล่าวถึงวิวัฒนาการแห่ง Superman และการตีค่านิยมใหม่

3.12 ลัทธิชาตินิยม (Fascism)

เกี่ยวกับเรื่องลัทธิชาตินิยมนี้ อาจเป็นไปได้ว่านิตเชอาจไม่ได้หมายถึงการสนับสนุนลัทธิชาตินิยม แต่วิวัฒนาการแห่งลัทธิชาตินิยมซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งปรัชญาจริยธรรมของเขาปรากฏว่าได้เพาะเชื้อวิวัฒนาการดังกล่าวไว้แล้ว จึงเป็นอันว่านิตเชคัดค้านประชาธิปไตยอย่างเห็นได้ชัดโดยสนับสนุนสงครามและนิยมชมชอบพวกอภิชนาธิปไตย คือพวกชนชั้นสูงเจ้าขุนมูลนายเป็นต้น ถ้าเขาได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นนักชาตินิยม ก็นับว่าเป็นเรื่องแปลกประหลาดทีเดียว

3.13 การขาดคุณภาพที่บริสุทธิ์

นิตเชได้วิจารณ์หลักว่าด้วยความเสมอภาคและคุณภาพของมนุษยชาติอย่างขมขื่น การแบ่งมนุษยชาติออกเป็น 2 พวก คือ นาย กับ ทาส อาจเป็นการแบ่งตามข้อเท็จจริงแต่อุดมการณ์ทางศีลธรรมควรจะเป็นเป้าหมายอันสุดท้ายและไม่ควรสร้างความแตกแยกระหว่างชนชั้น

เมื่อไม่มีคุณภาพที่บริสุทธิ์ผ่องใสแล้ว คำสอนเรื่อง Superman ของนิตเชก็กลายเป็นความฝันร้ายไป

3.14 ความคิดที่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน

ความคิดของนิตเช แสดงให้เห็นความแย้งในตัวเองอย่างชัดเจนสำหรับเหตุผลอันนี้ ทำให้นิตเชตกอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อย ส่วนฐานะอื่นทำให้เขามีฐานะเท่าเทียมกับโสเครตีสและสังกราจารย์ แต่นักศึกษาผู้ไม่มีอคติเมื่อได้ศึกษาผลงานของเขาแล้ว ก็ไม่สามารถปฏิเสธธรรมชาติแห่งความคิดที่ลำเอียงของเขาได้

3.15 ทฤษฎีอคติ

นิตเชไม่ได้ประสบความสำเร็จในเสนองริยศาสตร์แนวใหม่ เขาได้ปฏิเสธจริยศาสตร์แบบเก่าอย่างแข็งขัน แต่จริยศาสตร์ของเขาก็ไม่มีอะไรใหม่ ตามข้อเท็จจริงแล้วจริยศาสตร์แบบใหม่ขัดแย้งกับจริยศาสตร์แบบเก่ามาก

เมื่อต่อต้านจริยศาสตร์ของศาสนาคริสต์แล้วเขาก็ได้สร้างจริยศาสตร์แบบใหม่ขึ้น แต่จริยศาสตร์ของเขาก็มีอคติไม่น้อยไปกว่าจริยศาสตร์ของศาสนาคริสต์ ศาสนาคริสต์เน้นถึงคุณภาพที่บริสุทธิ์ จริยศาสตร์ของศาสนาคริสต์สามารถนำมาปฏิบัติได้ในบางกรณี แต่ในบางกรณีนำมาปฏิบัติไม่ได้

3.16 เจตจำนงที่จะมีอำนาจไม่ได้ตอบสนองอุดมการณ์ทางศีลธรรม

เจตจำนงที่จะมีอำนาจเป็นรากฐานเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ทางศีลธรรมได้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์

ถ้าเจตจำนงที่จะมีอำนาจสามารถนำมาพัฒนาพื้นฐานทางจิตใจของมนุษยชาติได้แล้ว มนุษย์ก็มีความพึงพอใจกับอุดมการณ์ทางศีลธรรม เจตจำนงที่จะมีอำนาจเป็นความปรารถนาที่สูงเด่นซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เราไม่ต้องสงสัย แต่นอกจากความปรารถนาที่สูงเด่นแล้ว ยังมีความปรารถนาที่สำคัญเท่า ๆ กันอื่นอีก ปัจเจกชนมีความเห็นแก่ตัวและความเห็นแก่ประโยชน์ของคนอื่นเท่า ๆ กัน ความปรารถนาที่จะมีอำนาจเป็นความเห็นแก่ตัวที่เห็นได้ชัดมาก

ในจริยศาสตร์ของนิตเช คุณภาพขั้นพื้นฐานเช่น อำนาจ เหตุผล ความกล้าได้ กล้าเสีย หรือการเสี่ยงภัย ความไม่เกรงกลัว และนิสัยชอบต่อสู้ ฯลฯ ซึ่งเป็นลักษณะของ Superman เป็นพื้นฐานทางจิตใจที่เห็นแก่ตัว

ดังนั้น จริยศาสตร์ของนิตเช จึงเป็นจริยศาสตร์แห่งการเห็นแก่ตัว

ความปรารถนาที่จะมีอำนาจเป็นแรงกระตุ้นทางชีววิทยาของบุคคล ส่วนในด้านจิตใจและสติปัญญาแล้ว ความปรารถนาที่จะมีอำนาจนี้ เราไม่ได้พิจารณาว่ามีความสำคัญมากเท่าไรนัก

ในระดับสติปัญญามันเป็นความปรารถนาที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อเป็นประโยชน์แก่คนอื่นและการกำจัดความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติของบุคคลแต่ละคนมากกว่า ในระดับจิตใจเมื่อมีความปรารถนาที่ไหลเข้ามา ก็มีความปรารถนาที่ไหลออกไป ความปรารถนาที่ไหลเข้ามาเปรียบเหมือนการอยากได้สิ่งโน้นสิ่งนี้ ส่วนความปรารถนาที่ไหลออกไปเปรียบการเบี่ยงหนีต่อสภาพที่เป็นอยู่เดิมแล้วอยากเปลี่ยนเป็นสภาพใหม่ที่ดีกว่า

เมื่อพิจารณาด้วยสายตาอันแหลมคมแล้วจะเห็นได้ว่า อุดมการณ์ที่จะมีอำนาจไม่ใช่อุดมการณ์ทางศีลธรรมแต่ประการใด กฎต่าง ๆ ทางศีลธรรมไม่ได้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ และเราก็ควรเคารพกฎเหล่านั้นด้วยความรู้สึกสำนึกต่อหน้าที่ ไม่มีอุดมการณ์ใด ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานทางอารมณ์

ความสูงส่งของอารมณ์ก็ไม่มีคุณค่าแต่ประการใด ไม่มีทฤษฎีทางศีลธรรมใดที่จะเป็นทฤษฎีสมดุลซึ่งสามารถทำให้เรามองเห็นความแตกต่างระหว่างความดีของสังคมและความดีของปัจเจกชนและเป็นควมผิดพลาดอย่างยิ่งที่ไปมองเห็นความเมตตา ความกรุณา ความเห็นอกเห็นใจและความรัก ฯลฯ ว่าเป็นความอ่อนแอ เมื่อขาดคุณธรรมเสียแล้วความ เป็น Superman ก็เป็นอันสูญสลายไป

3.17 คุณค่าแห่งหลักคำสอนของนิตเช

การวิจารณ์หลักคำสอนของนิตเชอย่างกว้างขวางอาจก่อให้เกิดความรู้สึกว่าหลักคำสอนเหล่านั้นไม่มีความหมายโดยสิ้นเชิง แต่อันที่จริงแล้วหลักคำสอนเหล่านั้นมีความหมายอยู่ เรื่องนี้เป็นที่เข้าใจกันยากหน่อย เพราะหลักคำสอนของเขาก็มีลักษณะที่สำคัญอยู่เหมือนกัน

นิตเชยอมรับความสับสนของอำนาจเพราะว่าอำนาจกระจายออกไปจากส่วนน้อยไปหาส่วนมาก อำนาจย่อมมีความแตกต่างกันไปตามระดับ สัตว์มีอำนาจมากกว่าสิ่งไม่มีชีวิต แต่มนุษย์ผู้มีปัญญามีอำนาจมากกว่าสัตว์ทั่วไป แม้แต่มนุษย์ด้วยกันก็ยังมีอำนาจแตกต่างกัน นักศิลปินและนักปรัชญามีอำนาจมากที่สุด แต่นักบุญมีอำนาจมากกว่านั้น เพราะว่ามีอำนาจจิตสามารถควบคุมตนเองได้

นิตเชเป็นนักปัจเจกชนนิยมเขาจึงยกย่องบุคคลผู้มีอำนาจจิตสูง เขายกย่องนักบุญ เพราะเหตุที่มีอำนาจจิตต่างหาก ไม่ใช่เพราะมีความรักพระเจ้า ที่ใดมีการปรับปรุงตนเองที่นั่นย่อมมีอำนาจ และนิตเชยกย่องสรรเสริญบุคคลผู้มีอำนาจ ไม่ว่าเขาผู้นั้นจะเป็นพระพุทธเจ้า หรือพระเยซู, นโปเลียน หรือซีซาร์

นิตเชเป็นนักปัจเจกชนนิยมอย่างแท้จริง เขาสอนหลักการมีอำนาจโดยอาศัยการปรับปรุงตนเองของมนุษย์ อนึ่งเขาอธิบายว่า การได้มาซึ่งอำนาจนั้นควรอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องนำทางเพราะว่าเราใช้เหตุผลเป็นเครื่องสั่งสมอำนาจ

ถ้าเรายอมรับอำนาจจิตว่ามีอำนาจมากกว่าอำนาจใด ๆ แล้ว คำสอนหรือ Superman ของนิตเช และการตีค่านิยมใหม่ ฯลฯ ก็จะมีประโยชน์มากที่สุด แต่นี่จะเป็นการเปลี่ยนแปลง จริยศาสตร์ของนิตเชเท่านั้นเอง

3.18 ลักษณะสำคัญแห่งคำสอนของนิตเชเรื่อง Superman

หลักคำสอนของนิตเชเกิดขึ้นจากการถกเถียงกันอย่างรุนแรงในเรื่องทฤษฎีศีลธรรม ตะวันตก นิตเชมองชีวิตของมนุษย์ในด้านชีววิทยา ธรรมชาติของโลกยังไม่มีศีลธรรมและยัง ไม่มีการพยายามแสวงหาอุดมคติทางศีลธรรมซึ่งกำหนดไว้ล่วงหน้าแต่ประการใด อุดมคติทาง ศีลธรรมทั้งยังไม่มีดีและไม่เลว

ตามทัศนะของนิตเชไม่มีปรากฏการณ์ทางศีลธรรม มีแต่เพียงแต่การตีความหมาย เรื่องปรากฏการณ์ทางศีลธรรมเท่านั้น

3.19 อำนาจคือจุดมุ่งหมายอันสูงสุด (Power is the ultimate end)

จุดมุ่งหมายอันสูงสุดคือ การมีอำนาจ ความปรารถนาที่จะมีอำนาจเป็นเรื่องธรรมดา ของมนุษย์ในสังคมและเป็นหน้าที่โดยตรงของมนุษยชาติ

คนที่มีความอำนาจตามทัศนะของนิตเชต้องเป็นคนมีอิสรภาพอย่างเต็มที่ เป็นคนมีเหตุ ผลและไม่ยอมรับหรือนับถือศาสนา ลัทธิและประเพณีโดยปราศจากการทดสอบด้วยมาตรฐาน ของตรรกวิทยา นอกจากนี้เขาก็ไม่ยึดมั่นในเรื่องใด ๆ เป็นต้นว่า สังคมครอบครัว หรือประเทศ ที่เขาเป็นเจ้าของ แต่เขาเป็นผู้แสวงหาทางแห่งเหตุผล เป็นคนคิดสร้างสรรค์ และสามารถควบคุม อารมณ์ที่อ่อนแอได้อย่างเคร่งครัด ตัวเขาก็เป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์และอุดมคติและปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์และอุดมคติดังกล่าว

3.20 ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีของนิตเชและคาร์วิน

ถึงแม้ว่านิตเชจะยอมรับหลักการมีอำนาจทางชีววิทยาก็ตาม เขาก็ยังไม่เชื่อคำ อธิบายเกี่ยวกับเรื่องสังคมของมนุษย์ทางชีววิทยาตามทีคาร์วินได้อธิบายไว้นั้นแหละ สาเหตุ

“อำนาจ”

“คนมีอำนาจแล้วหลงอำนาจ เมาอำนาจ ลืมอำนาจ ใช้อำนาจไม่เป็นธรรม อาจพินาศเพราะ อำนาจของตนเหมือนงูตายเพราะพิษร้าย เสือตายเพราะเขี้ยวเล็บของมันเอง”

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พมพ์ ฐมฺฐโร)

ของดาร์วินเป็นวัวที่ฉลาดสำหรับนิตเช (Scholarly oxen) ทฤษฎีต่าง ๆ ของนิตเชและดาร์วิน จึงแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้-

1. มุ่งหมายแตกต่างกัน ดาร์วินถือว่ามีความขัดแย้งในธรรมชาติก็เพื่อสงวนรักษาสิ่งที่มีชีวิตเอาไว้ แต่นิตเชเห็นว่าจุดมุ่งหมายสำคัญแห่งความขัดแย้งคือ อำนาจ

2. แตกต่างกันในเรื่องการอธิบายทฤษฎีวิวัฒนาการ

คำอธิบายทฤษฎีวิวัฒนาการตามดาร์วินและนิตเชได้ให้ไว้ที่นั่นแตกต่างกัน ดาร์วินได้อธิบายทฤษฎีวิวัฒนาการอย่างละเอียด เพื่อให้สิ่งที่เกิดมาก่อนปรับตัวได้ ถ้าปรับตัวไม่ได้ก็สูญพันธุ์ไป และตามทัศนะของนิตเชไม่ถือว่าสำคัญในการที่สิ่งที่เหลืออันสุดท้ายจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด หมายความว่า สัตว์ที่แข็งแรงที่สุด ไม่ใช่จะดีที่สุดเสมอไป

3. ความแตกต่างในเรื่องธรรมชาติของวิวัฒนาการ

นิตเชและดาร์วินมีความคิดเห็นขัดแย้งกันในเรื่องธรรมชาติของวิวัฒนาการ ตามความคิดเห็นของดาร์วิน วิวัฒนาการเป็นเรื่องของกาลเวลาอันยาวนาน ส่วนในความเห็นของนิตเชถือว่าวิวัฒนาการเป็นเรื่องของวัฏจักร

4. ความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็น

นิตเชและดาร์วินไม่พยายามทำให้ความคิดเห็นของตนกลมกลืนกัน หรือเห็นพ้องต้องกัน ดาร์วินยกความสำคัญให้แก่เชื้อชาติและครอบครัว ส่วนนิตเชเป็นคนมีความคิดเห็นเข้าข้างตัวเองตลอดเวลา

ดังนั้น ตามทัศนะของนิตเช “เจตจำนงที่แข็งแรงที่สุดและสูงที่สุดที่จะมีชีวิตอยู่ เราจะมองไม่เห็นในเรื่องการต่อสู้อย่างทุกซ์ทรมานเพื่อความอยู่รอด แต่เราจะมองเห็นได้ในเรื่องเจตจำนงที่จะทำสงคราม เจตจำนงที่มีอำนาจและเจตจำนงที่มีอำนาจยิ่ง ๆ ขึ้นไป”

3.21 ความดีและความชั่ว

ตามทัศนะของนิตเชถือว่า “สิ่งที่เกิดมาจากอำนาจเป็นความดี สิ่งที่เกิดมาจากความอ่อนแอเป็นความชั่ว” ความหมายของความดีและความชั่ว นิตเชได้มาจากคำที่เป็นไวพจน์กันของกรีก

ดังนั้น ความดีจึงหมายถึงความกล้าหาญ สติปัญญาและความสามารถ ส่วนความชั่วหรือบาป หมายถึงความอ่อนแอ ความโง่ และความขี้ขลาด ด้วยเหตุนี้ อำนาจจึงเป็นความดี ความอ่อนแอจึงเป็นความชั่ว

3.22 ทฤษฎี Superman

อันที่จริงแล้ว ทฤษฎี Superman นี้ นิตเชถือว่า “Superman” ตามความหมายของชาวโลกได้แก่ บุคคลผู้มีอำนาจสูงสุด ดังนั้น Superman จึงเป็นจุดมุ่งหมายอันสูงสุดของมนุษย์

อนึ่ง นีทเชอชมรับ Superman ในรูปของบุคคลผู้มีอำนาจสูงสุด เช่น ซีซาร์ และ นโปเลียน แต่ต่อมา นีทเซได้เปลี่ยนแนวความคิดของเขาใหม่และได้อธิบาย Superman ว่าเป็น เชื้อชาติที่สูงส่งสำหรับมนุษย์

ตามทัศนะของนีทเซ การพัฒนามนุษยชาติจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าปราศจากการตื่นตัว ในการแสวงหาอำนาจและการปกครอง ตลอดจนถึงการกำหนดให้มีคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความ เมตตากรุณา ความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ฯลฯ ดังนั้น หน้าที่อันสูงสุดของมนุษย์ ก็คือการมีอำนาจ Superman จึงได้พัฒนาอำนาจทั้งหมดของเขาไปตามลำดับและเขาก็มีความ ประพฤติเหมือนกันกับคนทั่วไป ความรักในการต่อสู้และเสี่ยงภัยในการแสวงหาอำนาจ เหตุผล ความกล้าหาญและความภูมิใจเป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวเนื่องกันของเขา

3.23 นีทเซโจมตีศาสนาคริสต์

สถาบันทั้งหมดที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็น Superman เป็นสิ่งที่เรา ควรพิจารณา

อุปสรรคอันหนึ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคือ ศาสนาคริสต์ พระคริสต์ได้สร้างจริยธรรมของ ทาสชั้น เหตุผลที่สำคัญที่ทำลายมนุษยชาติคือ การยอมแพ้ ความเมตตากรุณา การหนีเอา ตัวรอด ค่านิยมของศาสนาคริสต์ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ชวนให้เราเข้าใจผิดหรือหลงผิด ว่าเป็นสิ่งดี เลิศความเชื่อที่มั่งงายและความหลงผิด เป็นเครื่องขวางกั้นความคิดของเรามาให้ก้าวไปข้าง หน้าการจินตนาการถึงโลกอื่น ๆ ทำให้มองไม่เห็นความสำคัญของโลกนี้ ความสงสารและความ เห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งที่ไม่ดี สำหรับคนผู้ได้รับเคราะห์กรรม ถือว่าความสงสารและความเห็นอก เห็นใจทำให้คนผู้ได้รับเกิดความอ่อนแอได้ใจคอยรับแต่ความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นอยู่เรื่อย เช่น คนขอทานบางคนมีเงินเป็นหมื่นเป็นแสน คิดว่าอาชีพขอทานนี้เป็นสิ่งที่ดี แต่มันเป็น สิ่งที่ไม่ดีสำหรับสังคมที่มีระเบียบ ความรักเพื่อนบ้านเป็นการใช้พลังงานในทางที่ผิด (เกี่ยวกับ เรื่องนีทเซมิได้อธิบายไว้ว่า การรักเพื่อนบ้านเป็นสิ่งไม่ดีอย่างไร ซึ่งมันขัดกับความรู้อัจฉริยะของคน ทั่วไป) การเข้มงวดกวดขันดีกว่าความสงสารและการวิจารณ์ดีกว่าการประจบสอพลอความ เสมอภาคคือ หลักศีลธรรมของพวกทาส

3.24 วิจารณ์ประชาธิปไตย

นีทเซได้วิจารณ์ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยไว้ว่า ศาสนาคริสต์ได้ก่อให้เกิดสถาบันต่าง ๆ ของทาส เช่นเดียวกับประชาธิปไตยประโยชน์นิยมและระบบสังคมนิยม ประชาธิปไตยเปรียบเหมือนพฤติกรรมของผู้หญิงที่ขอบพุดถึงสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงและผู้ ชายว่าผู้หญิงควรมีสติเสรีภาพเท่าเทียมผู้ชายซึ่งในข้อเท็จจริงแล้วยอมเป็นไปไม่ได้ อาจเป็น ไปได้ในบางกรณีเท่านั้น เช่นสิทธิทางกฎหมาย ความเสมอภาคของประชาธิปไตยทำให้ มนุษยชาติเป็นเช่นเดียวกับเด็กเลี้ยงแกะคือ ประชาธิปไตยหลอกลวงเราได้เหมือนกัน

ซึ่งก็ไม่ใช่ระบบการปกครองที่ดีที่สุดนัก

3.25 วิจารณ์สุขนิยม หรือ รติบาท

นัทเซ มีทัศนคติขัดแย้งกันกับ ฟรอยด์ เพราะนัทเซไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องเพศมากนัก

ตามทัศนะของนัทเซ เหตุจูงใจที่สูงที่สุดคือ เจตจำนงที่จะมีอำนาจเรื่องเพศมีเหตุจูงใจที่ด้อยกว่าเจตจำนงที่จะมีอำนาจ การมีอำนาจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการควบคุมตนเอง มนุษย์ควรมีความซื่อสัตย์และภักดี มนุษย์ต้องการอำนาจมากกว่าไม่ใช่เพียงเพื่อความเพลิดเพลินยิ่งขึ้น การเสียสละเป็นสิ่งที่เราควรกระทำการเอาชนะอุปสรรคก็เพื่อจะได้มาซึ่งอำนาจ ความทุกข์ยากลำบากและการต่อสู้ที่เราทำไปนั้นก็เพื่อจะได้มีอำนาจมากขึ้นโดยลำดับแล้วทำจิตใจให้ผ่องใส

3.26 วิจารณ์ลัทธิโรแมนติก

เนื่องจากนัทเซมีทัศนคติขัดแย้งกันกับลัทธิเพทนาการนิยม หรือประสาทสัมผัสนิยมเขาจึงโจมตีลัทธิโรแมนติกด้วยลัทธิโรแมนติกก็คือการรวมกันระหว่างลัทธิเห็นแก่ตัวและความอ่อนแอ เมื่อเรามองไปในอดีตจะเห็นได้ว่าสิ่งที่เราไม่ได้คิดก็คืออามี Superman ผู้มีอำนาจอันยิ่งใหญ่ เกิดขึ้นในอนาคตกมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา

3.27 ศีลธรรมของนายและศีลธรรมของทาส

นัทเซได้อธิบายว่าในสังคมมีคนอยู่ 2 จำพวก ก็อนายกับทาส และมีศีลธรรมอยู่ 2 ชนิด คือ ศีลธรรมของนาย และศีลธรรมของทาส ศีลธรรมของพวกโรมันเป็นศีลธรรมของนายและคุณลักษณะแห่งศีลธรรมของนายคือ ความกล้าหาญ ความแข็งแรง และการกล้าได้กล้าเสีย ส่วนศีลธรรมของทาส มีพวกยิวเป็นตัวอย่าง ลักษณะศีลธรรมของนายคือการมีอำนาจ ศีลธรรมของทาสคือศีลธรรมของความมีประโยชน์โดยทั่วไปเพราะศีลธรรมของทาสมีความรับผิดชอบต่อความเสื่อมทรามของมนุษยชาติ ศีลธรรมของนายก็ควรมีบทบาทเข้ามาร่วมกับศีลธรรมของทาสด้วย จึงจะสามารถทำให้ศีลธรรมทั้งสองดำเนินไปด้วยดี

3.28 คุณค่า หรือ ค่านิยมควรได้รับการตีค่าใหม่

นัทเซได้เน้นถึงความสำคัญของการตีค่านิยมใหม่ เราควรเปลี่ยนแปลงค่านิยมใหม่ นัทเซไม่ใช่ผู้คัดค้านและไม่ใช่ผู้สนับสนุนค่านิยมใหม่ แต่มันเป็นความจำเป็นที่จะตัดสินค่านิยมทั้งหมดด้วยมาตรฐานของเหตุผล กรุงโรมและประเทศกรีกมีความเจริญรุ่งเรืองมาในอดีตก็เพราะอาศัยอุดมการณ์ของตนเองและประสบความสำเร็จก็เพราะผลแห่งอุดมการณ์ของศาสนาคริสต์ มนุษย์ควรปลดปล่อยตนเองออกจากสถาบันต่าง ๆ เช่น ลัทธิสุขนิยม ลัทธิโรแมนติก และประชาธิปไตย จุดมุ่งหมายของมนุษยชาติคือวิวัฒนาการจนถึงขั้น Superman ไม่ใช่อยู่เป็นแค่ Common man เท่านั้น

คุณลักษณะที่มีอยู่ในอำนาจซึ่งเราได้รับนั้นดีกว่าสูงกว่าคุณลักษณะอื่น ๆ และเป็นคุณลักษณะที่เราควรสั่งสมอยู่เสมอ

3.29 ความสัมพันธ์ของศีลธรรม

นิตเชได้อธิบาย ความดีและความชั่ว ว่ามีความสัมพันธ์กัน ความดีและความชั่ว ไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งไม่สัมพันธ์กัน เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับสถานการณ์ของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมภายนอกซึ่งไม่มีความหมายอะไร ดังที่นิตเชได้กล่าวไว้แล้วตั้งแต่ต้นว่า ปรัชญาการณ์ไม่ใช่ ศีลธรรม เพียงแต่การตีความหมายของปรัชญาการณ์เท่านั้น คือ ศีลธรรมและการตีความหมาย นี้ก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ผลงานที่สำคัญของนิตเช

1. *The Complete Works of Nietzsche, O. Levy (ed) 18 Vols : N.Y. Macmillan Company, 1909-1911.*
2. *1886 Beyond Good and Evil, Helen Zimmern, in O. Levy*
3. *1901 - 1906 The will to Power, A.M. Ludovici (trans) in O. Levy*
4. *The Philosophy of Nietzsche N. Y. Modern Library inc. 1927*
5. *1883-1892 The Joyful of Wisdom, T. Common (trans), in O. Levy (ed)*

4. ปรัชญาของวิลเฮล์ม วุนด์ (Wilhelm Wundt 1832-1920)

ปรัชญาตามทัศนะของวุนด์ เขาได้นิยามปรัชญาไว้ว่า เป็นวิทยาศาสตร์สากล ซึ่งประมวลความแท้จริงที่ได้มาจากวิทยาศาสตร์เฉพาะสาขา ให้เป็นระบบที่ลงรอยกัน จิตเป็นพื้นฐานของความรู้ ประสบการณ์ภายนอกเป็นด้านหนึ่งของประสบการณ์ภายใน ประสบการณ์ทั้งหมดจึงเป็นเรื่องของจิต แต่นี้ไม่ได้หมายความว่า โลกเป็นเพียงเงาสะท้อนของจิต

วุนด์ ถือว่า เราสามารถอนุมานความมีอยู่ของโลกภายนอกได้ ปรัชญาของเขาจึงเป็นสังนิยมเชิงวิจารณ์

อวกาศ กาล ความเป็นเหตุและผลและเนื้อหาเป็น Concept ที่เกิดขึ้นในจิตและเกิดขึ้นโดยอาศัยโลกภายนอก ความรู้เรื่องธรรมชาติ จะมีไม่ได้โดยปราศจาก Concept และโลกภายนอก ถ้าเราใช้ประสบการณ์ภายนอกเป็นพื้นฐานของโลกทัศน์ของเรา ความคิดของเราจะเป็นสสารนิยม ถ้าเราใช้ประสบการณ์ทางจิตเป็นพื้นฐานของโลกทัศน์ของเรา ความคิดของเราจะเป็นจิตนิยม

อย่างไรก็ตาม โลกภายนอกไม่ได้พ้นไปจากจิต ความแท้จริงทางจิตมีความสำคัญเหนือกว่าโลกภายนอก เพราะตามทฤษฎีความรู้ ประสบการณ์ภายในต้องคงความเป็นหลักอยู่เมื่อว่าตามหลักจิตวิทยาแล้ว จิตโดยเนื้อแท้ก็คือ กัมมันตภาพหรือเจตจำนง เจตจำนงแสดงตัวออกมาเป็นความสนใจ อารมณ์ และเจตนา

ส่วนวิญญาณไม่ใช่เนื้อหา แต่เป็นกัมมันตภาพล้วน ๆ ความแท้จริงจึงเป็นผลรวมของสิ่งที่เป็นตัวขึ้นโรง คือ วิญญาณและมีเจตจำนงซึ่งแสดงออกมาเป็นรูปแบบของวัตถุ รูปแบบของวัตถุนั้นประกอบด้วยความคิดที่เป็นอิสระในตัวเอง โดยมีความมุ่งหมายภายในเป็นผู้กำหนด ปรัชญาของวุนด์จึงเป็นปรัชญาเชิงวัตถุประสงก์และเป็นอภิปรัชญา

ปรัชญาว่าด้วยคุณค่า

ปรัชญาแบบคานท์ใหม่บางระบบถือว่าคุณค่าเป็นคาทีกอริทางภววิทยา คือ ถือว่าความแท้จริง เป็นความดีสูงสุด ฟิซต์และลอคซ์ก็มีทัศนะในทำนองนี้ แต่วุนด์เห็นว่า การยึดถือเช่นนั้นทำให้ลักษณะของอภิปรัชญาเสียไป เพราะปรัชญาเป็นผลงานทางทฤษฎี หน้าที่ของปรัชญาคือ การอธิบายความแท้จริง โดยไม่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทางจริยธรรม ทางสุนทรียศาสตร์และทางศาสนา ดังนั้นเราจึงไม่ควรศึกษาเอกภพในฐานะของสิ่งที่ควรจะเป็น แต่ต้องศึกษาในฐานะของสิ่งที่เป็นอย่างที่มันเป็นอยู่เท่านั้น

ผลงานที่สำคัญของวิลเฮล์ม วุนด์

1. *Lectures on Human and Animal Psychology*, 1863 (*Trans. by Creighton and Titchener*) 5th ed, 1911.
2. *Physiological Psychology*, 1874, 6th ed, 1908-1911.
3. *introduction to Psychology*, trans, by Pinter, 1912.
4. *Ethics*, trans. by Titchener Washburn, and *Gulliver*, 3 Vols 1897- 1901.
5. *System der philosophie*, 1889.
6. *Einleitung in die Philosophie* 1901.

คำถามประจำบทที่ 4

1. ตามทศนะของลอคซ์ ถือว่า วิญญาณกับร่างกายมีความสัมพันธ์ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อธิบาย
2. ท่านเข้าใจปรัชญาของโซเปนเฮาเออร์ ที่ว่า “เจตจำนงหรือใจเป็นนาย สติปัญญาเป็นผู้รับใช้” อย่างไร อธิบาย
3. อะไร คือลักษณะของปรัชญาทุกศนนิยม และโซเปนเฮาเออร์ มีปรัชญาชีวิตอย่างไร อธิบาย
4. โซเปนเฮาเออร์ มีหลักคำสอนทางจริยศาสตร์ อย่างไรบ้าง และท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวที่ว่า “ชีวิตนี้ไม่มีสาระอะไร”
5. ท่านเข้าใจปรัชญาของนิตเช ที่ว่า “Will to live and Will to Power” อย่างไร อธิบายให้เห็นชัด
6. อะไร คืออุดมการณ์ของ Superman และเราสามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุความเป็น Superman ได้อย่างไร
7. อะไร คือ หลักจริยศาสตร์ของนิตเช โปรดอธิบายตามความเข้าใจของท่าน
8. อะไร คือ ความดีและความชั่ว ตามทศนะของนิตเช
9. นิตเช ได้แบ่งศีลธรรมออกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง และแต่ละประเภทยานั้น มีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
10. นิตเช ได้วิจารณ์ลัทธิประชาธิปไตยและลัทธิสุขนิยม ไว้อย่างไรบ้าง อธิบาย